

МИЛЛАТ КЎЗГУСИ

Баъзи фуқароларимиз гувоҳнома, паспорт, дипломга фамилияси, исми ва отасининг исмини саводсизларча ёзилиши оқибатида ачинарли ва кулгили ҳолатларга дуч келмоқда.

3-бет

ИШЛАР ҚАНДАЙ, ОПА-СИНГИЛЛАР?

...Йигитлар билан бир сафда минглаб хотин-қизларимизнинг ҳам фамилияси кўрсатилгани таҳсинга сазовордир. Уларнинг формаси ўзига ярашган. Шахдам одимлари юрт келажига юксак ишончдан далолат.

4-бет

ЮРАККА САНЧИЛГАН ТИГ

Ушбу жиноятни келтириб чикарган сабабларни таҳлил қилганимизда, шу нарса аён бўлдики, аввало, шахар кўникма маркази жазони ўтаб келган Х.Ураимовни квотали иш жойи билан таъминлаш чорасини кўрмаган.

7-бет

БИЗНИ ЖАҲОН ТАНИСИН

Полвонларнинг жисмоний бақувватлиги, курашчанлик жиҳатлари бир томону кенг давраларда ўзларини тутиши, ахлоқ-одоби, маънавий киффаси, ракибига, теварак атрофга муносабати алоҳида ўрин тутган.

8-бет

Mustaqillik huquq demakdir

42

(357)

HUQUQ

YURIDIK GAZETA

Oktabr

D.	4	11	18	25	
S.	5	12	19	26	
Ch.	6	13	20✓	27	
P.	7	14	21	28	
J.	1	8	15	22	29
Sh.	2	9	16	23	30
Y.	3	10	17	24	31

2004

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqqa boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ. E-mail: Info@huquq.uz

Она тилим — жону дилим...

XABAR

ҲАМКОРЛИК МУСТАҲҚАМЛАНИШИ ЗАРУР

Ўтган ҳафта Андижонда қонунчиликни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашни таъминлаш мақсади билан вилоят идоралараро мувофиқлаштирувчи кенгашининг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда ўсмирлар ўртасида содир этилаётган жиноятлар, бу борадаги суд амалиётини умумлаштириш яқини кўриб чиқилди.

Муҳомадада жиноятларнинг олдидан олиш борасида бир қатор чоралар кўрилган бўлса-да, фойдаланилмаган имкониятлар мавжудлиги эътироф этилди. Юзага келган муаммоларни бартараф этиш тўғрисида аниқ тақлифларни киритиб бориш лозимлиги кўрсатиб ўтилди.

Вилоят ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ҳамкорлигини янада кучайтириш зарур эканлиги йиғилишда чикарилган асосий хулосалардан бири бўлди.

Ўз мухбиримиз

SAVLOVLAR OLDDAN

ФУҚАРОЛАРНИНГ САЙЛОВ ҲУҚУҚИ

Ўзбекистон конституциясининг 117-моддасида таъкидланганидек, мамлакат фуқаролари давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайлаш ва сайланиш ҳуқуқига эга. Овоз бериш ҳуқуқи, ўз хоҳиш-иродасини билдириш тенглиги ва эркинлиги қонун билан қафолатланади.

Фуқаролар жинси, irqи ва миллий мансублиги, тили, этники, ижтимоий келиб чиқиши, шахсий ва ижтимоий мавқеи, маълумоти, машғулоти туридан қатъи назар сайлов ҳуқуқига эгадир. Бирок, қонунда суд томонидан муомалага лаёқатсиз деб топилган фуқаролар, шунингдек, суд ҳукми билан озодликдан маҳрум этиш жойларида сақланаётганлар сайланиши мумкин эмаслиги ва сайловда қатнашмаслиги белгиланган. Бошқа ҳар қандай ҳолатда фуқароларнинг сайлов ҳуқуқини тўғридан-тўғри ёки бевосита чеклашга йўл қўйилмайд.

Ўзбекистон фуқароси бир вақтнинг ўзида икки давлат ҳокимияти вакиллик органининг депутаты бўлиши мумкин эмас. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида сайлов тўғрисидаги қонуннинг 31-моддасига мувофиқ сайловчилар рўйхати барча танишиб чиқиши учун сайловга ўн беш кун қолгунча ҳамма жойда эълон қилинади.

Марказий сайлов комиссиясининг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида ўтказиладиган сайловга тайёргарлик куриш ва уни ўтказиш бўйича участка сайлов комиссиялари ишларининг айрим масалалари тўғрисидаги йўриқномасининг 1-бандига асосан ҳар бир фуқаро рўйхатга киритилмаганлик, нотўғри киритилганлик, шунингдек сайловчи тўғрисидаги маълумотларда ноаниқликка йўл қўйилганлиги устидан шикоят қилиши мумкин. Участка сайлов комиссияси йиғирма тўрт соат ичида бундай аризани кўриб чиқиб ҳатонини тузатиши ёки аризачига асосланган ҳолда рад жавобини оғзаки ёки ёзма тарзда бериши шарт.

Оқоридаги қонунга асосан сайлов қунига қадар ёки сайлов қуни ўн саккиз ёшга тўладиган, рўйхат тузилаётган вақтда мазкур сайлов участкаси ҳудудида доимий ёки вақтинча истиқомат қилиб келаётган фуқароларнинг фамилияларини сайловчилар рўйхатига киритилади. Рўйхат ҳар бир участка бўйича участка сайлов комиссияси томонидан тузилади ва уни комиссия расми ва қотиб имзолайди. Сайловчилар рўйхатини тузишга жамоатчилик вакиллари ҳам

жалб этилиши мумкин.

Туман ва шахар ҳокимликлари сайловчиларнинг ҳисобга олиниши ва таъминлаида ҳамда участка сайлов комиссияларига тегишли ҳудудда истиқомат қилувчи сайловчилар тўғрисидаги маълумотларни тақдим этади.

Ҳарбий қисмлардаги сайловчилар, шунингдек ҳарбий хизматчиларнинг оила аъзоларининг рўйхати, агар улар қисми жойлашган ерда истиқомат қилса, қисм командирлари тақдим этган маълумотлар асосида тузилади. Қисмдан таъқрида истиқомат қилувчи ҳарбий хизматчилар ўз яшаш жойлари бўйича умумий асосларда сайловчилар рўйхатига киритилади.

Ўзбекистоннинг хорижий давлатлардаги ваколатхоналари ҳузурида, санаторий ва дам олиш уйларида, касалхона ва бошқа стационар даволаш муассасаларида тузилган сайлов участкалари бўйича сайловчиларнинг рўйхати мазкур муассаса раҳбари тақдим этган маълумотлар асосида тузилади.

Фуқароларнинг Олий Мажлисга сайлаш ва сайланиш, сайловолди ташвиқоти олиб бориш ҳуқуқини амалга оширишга зўравонлик, алдас, таҳдид қилиш ёки бошқа йўл билан қаршилик қўрсатувчи шахслар, шунингдек сохта сайлов ҳужжатлари тузаб, овозларни атайин нотўғри санаб чиққан, овоз бериш тартибини бузган ёки қонуннинг бошқа қача тарзда бузилишига йўл қўйган сайлов комиссияларининг аъзолари, бошқа мансабдорлар, сиёсий партияларнинг вакиллари, сайловчилар ташаббускор гуруҳларининг аъзолари қонунга мувофиқ жавобгар бўладилар.

Бўлажак сайловнинг қонунчиликка қатъий амал қилинган ҳолда ўтиши, шубҳасиз, юртимизда демократик таъомилларнинг мустаҳкамлаишига хизмат қилади.

Фуркат ШОДМОНОВ,
Республика Бош прокуратураси
Қонунчиликни мустаҳкамлаш
муаммолари ва прокурор-тергов
ходимлари малакасини ошириш
маркази кафедра mudiri,
юридик фанлар доктори

XUSHABAR

РЕЖА БАЖАРИЛДИ

Қорақалпоғистон Республикасининг Амударё тумани пахтакорлари жорий йилда 17669 гектар ерга йигит экишган эди. Бугун улар давлатга 32600 тонна пахта хомашисини етказиб, шартномавий режаларини 103 фоиз бажардилар. Бунга тумандаги «Тўлқин», «Тошбё», «Амир Темур» каби фермер ҳўжаликлари ҳамда «Наврўз» ширкати ҳўжалиги пахтакорлари муносиб хисса қўйишди. Албатта, бу ишларда Вазирлар Маҳкамасининг «2004 йил пахта хомашиси йиғим-теримини ўтказишга доир ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори талабларини тўлиқ англаган ҳолда, терим билан боғлиқ муаммоларнинг ўз вақтида бартараф этилганлиги ҳам муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Юлдаш РОЗУМОВ,
Амударё тумани
прокурори

AXBOROT

САЛОМАТЛИК ДОИМ ЗАРУР

Яқинда мамлакат парламентида Оила ва аёллар муаммолари комиссиясининг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда Оила кодексининг 17-моддасидаги никоҳланувчи шахсларни тиббий қўриқдан ўтказишга доир қондаларнинг Сурхондарё вилоятидаги ижроси билан боғлиқ масала муҳомада этилди.

Ушбу қарорнинг вилоят миқёсида бажарилиши юзасидан чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилганига бир йил бўлди. Шу даврда қилинган ишлар комиссиянинг ишчи гуруҳи томонидан муфассал ўрганиб чиқилди. Таҳлил яқуларини эълон қилишдан аввал Сурхондарё вилояти ҳокими ўринбосарининг ҳисоботи тингланди. Маърузадаги рақамларга, амалга оширилган тадбирларга доир ахборотта қараганда вилоятдаги вазият хавотирга асос бўладиган даражада эмас. Қайд этилган баъзи муаммолар ҳам ўта жиддий камчиликлар тоифасига кирмайди. Бирок, мунозаралар давомидан шу нарса ойдинлашдики, ҳисобот расмий бўлиб, ундаги фактлар реал ҳолатдан анча фарқланади.

Биринчи муаммо шуки, 52 фоиз янги оиланинг никоҳи давлат идораларида қайд этилмаган, яъни ёшлар шаръий никоҳ билан чекланишган. Демак, шунча оила тиббий қўриқдан ўтмаган. Массул ҳодимларнинг тушунтириш беришича, бунинг сабаби... никоҳ гувоҳномаларининг етишмаслигида экан. Оқибатда рўйхатга олинмаган оилалар сони бўйича Сурхондарё республикада биринчи ўринга чиқиб олган. Адлия идораси вакилининг хабарига қўра эндиликда бу масала ҳам ҳал этилган.

Ёшларнинг тиббий қўриқдан ўтмай оила қуриш жиддий муаммоларни келтириб чиқариши, қолверса, миллият генофондига салбий таъсир этиши мумкин. Вилоятда тиббий қўриқдан ўтган 64.000 нафар ўсмир қўзнинг 35 фоизиде экстрагенитал касалликлар аниқланган, аксарияти даволаш муассасаларига юборилган. Аҳоли ўртасида камқонлик, сил ва буюқ касалликларни қўпайган ҳолда беморларнинг қўпчилиги диспансеризация қилинмаган, рўйхатга ҳам олинмаган. Олис қишлоқлардан туманлар ва вилоят марказига ташош учун келганлар зарур лаборатория восталари етишмаслиги сабаб, орқага қайтишга мажбур бўлмоқда. Оила қуриш арафасидаги ёшларни тиббий қўриқдан ўтказишнинг мукамил тизими ишлаб чиқилмагани боис сайёр тиббий комиссияларни ташкил этиш ҳақидаги тақлиф ўринли деб топилди.

Жойларда тарғибот-ташвиқот ишларини жонлантириш орқали ҳам муаммони бартараф этишга эришиш мумкин. Лекин қонун ижросини таъминлаш учун уни амалга ошириш механизми кучли бўлиши керак.

Йиғилишда муҳомада этилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

Жаҳонгир МАХСУМОВ,
«Нигуқ» мухбири

Мухтарам муштарийлар!

«Нигуқ» газетаси ва «Қонун бимоясида» журналига 2005 йил учун обуна давом этмоқда. Сиз ўқувчиларга қулайлик яратиш мақсадида келаётган йилда ҳам обуна нархлари ўзгармасдан қолдирилди. Обуна бўлишига ишонини!

СВОЖКК ДЕПАРТАМЕНТИ МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

Жиззах вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бўлими томонидан «Oleg I Nikolay K» КТХФда ўтказилган текширув натижасида фирма махбурари К.Павлов савдо фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи рухсатномасиз шу йилнинг июл-август ойларида 3 млрд. 954 млн. 873,3 минг сўмлик товар айланмасини амалга оширганлиги маълум бўлди. Шунингдек, у ДСИга топшириши керак бўлган хисоботларини яшириб, давлат бюджетига тўланиши лозим бўлган жами 67 млн. 232,8 минг сўмлик солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни тўлашдан қасддан бўйин товлаб келган. Ноконунй фаолият билан шуғулланган тadbиркор бу билан чеklangан қолмай, хар хил харидоригир махсулотлар учун жами 793 млн. 689,0 минг сўм пулни ўтказиб, уларни сотишдан тушган жами 792 млн. 689,0 минг сўмни банкка топширмаган.

Тошкент шаҳар прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бошқармаси ходимлари томонидан «УЮТ» мебел савдо дўконига ўтказилган текширув натижасида хусусий тadbиркор В.Ганске савдо фаолиятида конунин четлаётгани фош этилди. Хусусан у чет элда ишлаб чиқарилган «Олимпиа» меҳмонхона мебеллар тўпламини фуқаро Б.Собировга 4400 АКШ доллари ва 20,8 минг сўмга сотиб, савдодан тушган пул маблағларини касса аппаратидаги ўтказмаганлиги маълум бўлди. Текширувда ушбу мебеллар тўплами хусусий тadbиркор В.Расмухамедовнинг жавобгарлигидаги мебел махсулотларидан жами 42 млн. 439,1 минг сўмлик камомад мавжудлиги аниқланган. Бундан ташқари В.Ганске томонидан яна Узбекистон Республикасида ишлаб чиқарилган, мувофиқлик сертификатларининг мuddати ўтиб кетган жами 895,0 минг сўмлик 7 турдаги мебел жиҳозлари савдога чиқарилган. Ушбу мебел жиҳозлари далилий ашё сифатида олинган.

Самарқанд вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бошқармаси томонидан ўтказилган текширув натижасида «Жомбой дон махсулотлари» ОАЖдаги бир гуруҳ мансабдор шахсларининг жиноий фаолиятига чек қўйилди. Улар ноконунй равишда хужжатларни қалбақлаштириб, «Sam Evro Continental» МЧДдан жами 5 млн. 100 минг сўм пул маблағини қабул қилишган бўлсада, ушбу жамият номига жами 135 млн. 900 минг сўмлик ун махсулотларини чиқим қилишиб, жами 130 млн. 800,0 минг сўмлик ун махсулотларини ўзлаштириш йўли билан талон-тарож қилишган. Бундан ташқари МЧЖнинг таъсисчиси Д. Тиллаева турғув ва чакана савдолари амалга ошириш ҳуқуқини берувчи рухсатномага эга бўлмаган ҳолда жами 5 млн. 950,0 минг сўмлик ун махсулотларини нақд пулга сотганлиги аниқланган.

Тошкент вилояти Бекобод туман прокуратураси хузуридаги СВОЖКК бўлими ходимлари томонидан туман ХТБга қарашли 1-ўрта мактабда ўтказилган текширув натижасида мактаб директори Кушбокова Бахорат мактаб ўқувчиларининг 2004 йил июн ойи учун иш ҳақи ва меҳнат таштили пулларини тўлов ведомостларида ўқувчиларнинг имзоларини қалбақлаштириш йўли билан ноконунй равишда ўзлаштириб юборганлиги аниқланган.

Юқоридаги ҳолатлар юзасидан жиноят ишлари қўзғатилган

YEMOQNING QUSMOG'I BOR

Хоразм вилоятининг Қўшқўпир туманидаги О.Қурбонов номли ширкат ҳўжалигининг бош муҳандиси бўлиб ишлаган О.Машарипов «аломат» одам чиқиб қолди. У «қозончининг эрки бор, қайдан кулоқ чиқарса» деган иборани ўз фикри доирасида талқин қилиб, жиноятга қўл урди.

НАФС ДОМИДА

Жумладан, бу шахс мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб, ширкат ҳўжалиги кассасидан рақамсиз касса чиқим ордери орқали 550 минг сўмни «техникаларга эҳтиёт қисм олиш учун» дея хисобот бериш шарти билан олиб, ўз фойдасига ўзлаштириб юборди. Аслида бу маблағ ҳўжалик аъзоларининг иш ҳақига тарқатиш учун ажратилган «Пахта—2004» 7-сонли транш маблағи эди.

Вақти келиб ҳўжаликнинг бош хисобчиси С.Азизов бош муҳандис жанобларидан олинган пулнинг сарф-харажатлари учун хисоботни талаб қилганида Омонбой ака шошиб қолди. Чунки у бу пуллarga бирорта ҳам эҳтиёт қисм олмагандан, ҳаммасини «жигилдон»идан ўтказиб юборган эди. Раҳбарият

томонидан талаб қатъийлашганида О.Машарипов «550 минг сўмни касса бўлганимда даволаниш учун сарфладим», дея баҳона топди.

Қўза кунда эмас, кундагина синади деганларидек, ширкат ҳўжалигининг молиявий фаолияти тафтиш қилинганда содир этилган кирдиркор ошкор бўлиб қолди. Омонбой ака эса оёғи қуйган товукдек югурганча, ярим миллиондан зиёд пулни ширкат ҳўжалиги ихтиёрига топширди.

Қилиш-қидирмиш деганларидек, собиқ бош муҳандис қилган жиноятга яраша жазосини олди. Зеро, нафсим менинг балодур, ёнар ута соладур, деб шуни айтсалар керак.

Рустам КАРИМОВ,
Қўшқўпир тумани прокурори

ПАХТА — 2004

ДЕФОЛЯЦИЯДА ҲАМ, САВДОДА ҲАМ ЎЗЛАШТИРИШ

Айни авж паллага чиққан пахта йиғим-теримиға йил давомидаги жиддий синовлар орқали етиб келганлигимиз бор гап. Мамлакатимиз экспорт салоҳиятининг асосини ташкил этадиган ушбу стратегик хомашўни сифатли териб олишда кўплаб муассасаларнинг иштироки талаб этилади.

Хусусан, «Қишлоқхўжаликкимё» акционерлик жамиятининг жойларда бўлимлари фўзани дефоляция қилишда зарур бўладиган кимёвий препаратларни етказиб беришү сақлашга масъул бўлсалар, савдо муассасалари эса теримчиларга зарур товарларни ўз вақтида етказишга жалб қилинганликлари маълум.

Худди шундай сигналган, кенг қўлланлидиган усул самараси ўларок фўзаларда пахта чаноклари тўларок очилиши ҳаммага маълум. Теримчиларга етказиб бериладиган кундалик эҳтиёж моллари эса уларнинг мушкулларини осон қилиш, озиқ-овқат махсулотларига бўлган талабларини батамом қондиришдек мақсадни қўзлайди.

«Қишлоқхўжаликкимё» акционерлик жамиятининг Пахтакор тумани бўлимига қарашли кимёвий воситалар сақланувчи омбори қўздан кечирилганида, омбор мудири Ф.Тиловов томонидан 4 тонна 150 кг. бўлган хлорид магний препарати талон-тарож қилин-

ганлиги аниқланди. Қиймати 3884,4 минг сўмлик ушбу кимёвий восита ўзлаштирилганлиги учун моддий жавобгар шахс Ф.Тиловов жиноий жавобгарликка тортилди. Шунингдек, Арнасой туманидаги ҳолатда моддий жавобгар шахс бўлимиш О.Мирзакулов томонидан ҳам 183 минг сўмлик 196 кг. хлорид магний препарати талон-тарож қилинган.

Пахтакор туманидаги «Махсус савдо» фирмаси тумандаги фермер ҳўжаликлариға озиқ-овқат махсу-

PROKURATURA NAZORATI

ПРОКУРАТУРА ҲАМ ҲИССА ҚЎШДИ

Сирдарё вилоятида етиштириладиган қишлоқ ҳўжалик экинларининг салмоқли қисми Бойвут тумани ҳиссасига тўғри келади. Айни пайтда ноқулай об-ҳаво шароитига қарамай бу ерда пахта йиғим-терими қизгин паллага кирди. Айтиш мумкинки, бунёд этилаётган улкан хирмонда туман прокуратурасининг ҳам ҳиссаси бор.

Тadbиркорлик субъектлари билан тайёрлов корхоналари ўртасида пахта етиштириш, қабул қилиш ва топшириш, ҳисоб-китоб қилишда қонунбузарликларга йўл қўймаслик юзасидан туман прокуратураси томонидан доимий назорат ва мониторинг ташкил этилиши мўҳим аҳамиятга эга бўлмоқда. Мавсум олдида туман прокуратураси томонидан бу йўналишда «Турон», «Бойвут» пахта тозалаш корхоналарида ва «Шарқ юлдузи» пахта қабул қилиш саройида ўтказилган текширишларда бир қатор камчилик ва нуқсонлар аниқланиб бартараф этилди. Ёнғин хавфсизлиги чораларини кўрмаганлиги учун «Турон» пахта тозалаш корхонаси мутахассиси А.Пўлатов иттиҳомий жавобгарликка тортilib, «Бойвут» пахта тозалаш корхонаси директори Д.Бойқўзов ва бошқа шахслар оғохлантирилди.

Терим мавсумида қатнашаётган ҳашарчиларга етарлиқ шарт-шароит яратиб бериш ҳам туман прокуратураси назоратига олинган. Ҳашарчиларнинг ичимлик суви, озиқ-овқатлар билан таъминланганлиги, уларга бириктирилган ётоқхоналарнинг барча воситалар билан жиҳозланганлиги, гигиена сўлик ўрганиб чиқилди. Вазирил Маҳкамасининг 2004 йил 10 августдаги «2004 йил пахта хомашўи йиғим-теримини ўтказишга доир ташкилий чора-тadbирлар тўғрисида»ги қарори талабларини тўлиқ бажармаганлиги туфайли «1-Бойвут» қишлоқ ҳўжалик кооперативи бўлими бошлиғи Ж.Дўсатов ҳамда «Усмон Юсупов» ширкат ҳўжалиги раиси Х.Эшонқуловларга нисбатан маъмурий жавобгарлик иши қўзғатилди.

А.ХАЙРУЛЛАЕВ,
Бойвут тумани прокурори

QILMISH-QIDIRMISH

БОЛАЛАР ҲАҚИГА ХИЁНАТ

Жорий йилнинг «Меҳр ва муруват йили» деб эълон қилиниши муносабати билан Сарийос туман прокуратураси тумандаги таълим муассасаларидаги аҳвол ҳамда ижтимоий ҳиммага мўҳтож аҳолига кўрсатилмаётган ёрдамнинг қонуний йўли юзасидан текширувлар ўтказди.

Тadbирда айрим таълим муассасаларида вояга етмаганларнинг таълимотиға мўлжалланган озиқ-овқат махсулотлари талон-тарож қилинганлиги аниқланди.

Жумладан, вилоят халқ таълими бошқармасига қарашли 3-истеъдодли болалар мактаб-интернатида ўтказилган текширишда омбор мудири бўлиб ишлаб келган фуқаро У.Нарзуллаев, мактаб мулки ҳисобланган 514796 сўмлик озиқ-овқат махсулотларини ўзлаштириш йўли билан талон-тарож қилганлиги аниқланди.

Ушбу ҳолат юзасидан У.Нарзуллаевга нисбатан жиноят иши қўзғатилди. Жиноят ишлари бўйича Сарийос туман судининг ҳукмиға қўра айбдор ЖЖнинг тегишли моддалари билан айбланиб, унга тегишли жазо тайинланди.

Эрмат МЕЛОНОВ,
Сарийос тумани прокурори,
адлия кичик маслаҳатчиси

Моҳият

Тежамкорликнинг чегараси қаерда эканлигини аниқ айтиш қийин. Унинг икки томонида икки бало ётади: хасислик ва исрофгарчилик. Икки ёмонликдан камроғини танлаш зарур бўлса, биринчисини танлаган маъқул. Чунки хасисликни тутатиш мумкин булар, исрофгарчиликни эса асло.

Честерфилд,
инглиз давлат арбоби

QAROR VA URO

...Ҳошимбой ишдан қайтар экан, ўзини жуда ҳорғин ҳис этди. Негаки, маошини бугун ҳам ололмади. Нега ҳолдан бери аҳвол шу. Уйда эса талай муаммолар ҳал этилишини кутиб «набатда турибди». Улар кундан-кунга «болалаб» бораётгандек гўё. Рўзгор — го, деб бекорга айтишмаган экан-да. У ўйига кирдию хотинининг илинж билан тикилган нигоҳига дош беролмади. «Уф-ф» деганча чўқур хўрсиниб яна кўчага йўл олди...

QAROR VA URO

...Рўзгор, оиланин етишмовчиларини бадастир этиш ҳар ойда олинмаган маошга боғлиқ. Зеро, турмушининг фаровонлиғи ҳам, рўзгорнинг тинчлиғи ҳам пулга, иқтисодга бориб тақалади. Аммо, ойлаб қилган меҳнати учун ҳаққини ололмаётганлар додини кимга айтсин?!

Андишанин отини қўқоқ қўйган, турли баҳоналарни тўқидан чарнамаётган, ходимлар маошини «туя» қилаётган раҳбарлар учун бу муамма йўқ ҳисоби. Гўёки улар «чи билан тўқиниб нима иши бор» иборасини ўзларига шior қилиб олгандек.

Когон шаҳар прокуратураси то-

580 миллион сўми «Ўзбекнефтьга» Миллий Холдинг Компанясини тизимидаги «Бухорогазсаноатқурилиш», «Муборакнефтьгазмонтаж», «Нефтьгазқурилишмонтаж», «Бухорогазавтоканал» очик турдаги ҳиссadorлик жамиятлари зиммасига тўғри келади.

Мазкур жамиятларга қарашли бўлиб, Когон шаҳрининг худудида

фаолият кўрсатиб келаётган унитар корхоналарда ойлик иш ҳақларининг вақтида берилмаслигининг сабаблари ўрганилди. Аниқланишча, ушбу ҳолат асосан юқоридаги ҳиссadorлик жамиятлари томонидан корхоналарнинг ҳисоб рақамига ойлик иш ҳақлари учун ўз вақтида пул маблағлари қўйилмаётганлиги ҳамда тўлов иттиҳомий ва ўзаро ҳисоб-китоблардаги тартибсизликларнинг оқибати экан.

Эйтиб бериная, «Ўзсаноатқурилишбанк»нинг Бухоро минтақавий филиалида «Нефтьгазсаноатмонтаж» ҳамда «Когоннефтьгазмон-

таж» унитар корхоналарининг пул маблағлари мавжуд бўлсада, бирок банк муассасаси миқозларининг ҳисоб рақамларидаги пул маблағларини бермай, ўзаро тузилган шартнома талабларини бузиб келган. Бу каби салбий ҳолатларга нисбатан мазкур корхоналар тегишли муносабат билдиришмаган. Ҳолбуки, ҳўжалик судига даъво қўзғатишга бўлган чоралар кўрилиши мумкин эди.

Кўриниб турибди-ки, бу муаммоларнинг илдижи лоқайликка бориб тақалмоқда. Қолаверса, корхона раҳбарларининг идоравий назоратини суъайтирилганлиги ҳам асосий сабаблардан биридир.

Ишчи-хизматчиларнинг эйтирозлари ҳақли. Қачонки улар ўз иш ҳақларини вақтида ололмас экан, ҳўқуқ ва манфаатларининг бузилишга чек қўйилмас экан, фуқароларнинг яшаш шароити оғирлашаверади, давлатнинг ижтимоий сиёсатига путур етаверади.

Қосим ЖАББОРОВ,
Когон шаҳар прокурори
ёрдамчиси

ҲАҚАИ ЭЪТИРОЗ

21 ОКТЯБР — ЎЗБЕК ТИЛИГА ДАВЛАТ ТИЛИ МАКОМИ БЕРИЛГАН КҮН

Эртага «Давлат тили тўғрисида»-ги қонуннинг қабул қилинишига 15 йил тўлади. Юртимизнинг барча ҳушасаларида бу кун байрам сифатида кенг нишонланади. Ботча болавлари она тилимизни мадҳ этади. Қодирий, Чўпон, Фитрат каби фидойиларимиз яна бир бор ёдга олиниб, шеърлати мўлқнинг сўлтони Алишер Навоий бобомизнинг ҳайкаллари пойи яна анвойи гулларга тўлади. Яна бир бор миллатимиз тарихига назар солинади. Барча юртдошларимизни улуғ айём — Тил байрами билан кутлаймиз.

талабалари билан сўхбат берилди. Бўлғуси халқро журналист-лардан бири испанлар ўз тилларини жуда ҳурмат қилишини ҳикоя қилиб берди. Унинг айтишича, кўча-кўйда тубхона ёки музейни қаерда жойлашганлигига инглиз тилида сўрасангиз, улар испан тилида жавоб берадилар. Бунинг сабабини ўша ерлик домларлар билинаётганлиги, «Испан тили дунёдаги энг гўзал тил. Бунинг ҳамма билиши

Ўзбек тилига давлат тили макомининг берилиши ва унинг қўлланиш соҳасининг анча кенгайтирилгани, халқро муносабатларда ишлатиладиган тиллар қаторига киритилиши ўтган асрнинг сўнгги йилларида халқимиз эришган улкан ютуқлар сирасига кириди. Шу маънода 1989 йилнинг 21 октябри тарихимизга зарҳал ҳарфлар билан битиладиган саналардан биридир.

ТИЛ БИЛГАН ЭЛ БИЛАР

Дунёда жуда тараққий этган, халқро алоқаларда кенг қўлланиладиган тиллар ҳам бор, энди талафоз қиладиган тиллар ҳам йўқ эмас. Бу ўша тилларнинг соҳиб бўлиши миллат ёки элларнинг тадрижий раванки, босиб ўтган тарихий йўли, тараққийнинг қайси босқичида экани, иқтисоди, маданияти, фани ва маънавияти ҳамда шу каби омилларга боғлиқ.

Ўз тилида давлатни идора қилиш, эркин гаплашиш, қўллаш ва ижод қилиш ҳужукига эга бўлмаган ҳеч бир халқ истиклолга эришми дея олмади. Шу маънода она тилимизга давлат тили макомини берилган кунни муқтақилликка эришиш йўлида қўйилган энг дадил ва шарафли қадам дейишга ҳақлимиз. Албатта, бутун она тилимиз кундалик ҳаётимиздан муҳим ўрин эгаллаб, ўз макеи, обрў ва эътиборига эришган бир вазиятда бу иш осон кенгандек, Давлат тили ҳақидаги қонун осонгина қабул қилингандек туюлади. Холбуки, халқимизнинг қўқсини тоғдек қўтарган буқонунни қабул қилиш жараёни осон кечмаган.

Мақкур қонун қорозда қолиб кетмади, қандай дадил қабул қилинган бўлса, шундай дадиллик билан ҳаётга босқичма-босқич таътиб этила бошланди.

Халқимизнинг «Тил билган — эл билади» деган мақоли бутун ҳар қачондиган ҳам муҳимроқ аҳамият касб этмоқда.

Ер юзидида барча халқларнинг тиллари, уларда миллионлаб одам гаплашадими, ёки атиги бир икки минг киши сўзлашадими, бундан қатъи назар, ўзлари учун азиз ва кераклидир. Жаҳон ҳамжамияти халқимизнинг маънавияти ва маданияти, тарихи, урф-одатлари, анъаналари ва давлатчилигини ўрганиш учун, аввало, ўзбек тилини ўрганишга қатъа эътибор қаратмоқда. Айниқса, Ўзбекистон муқтақиллиги эълон қилинганидан сўнг чет элликларнинг ўзбек тилига қизиқиши ортди. Бу ўз навбатида ўзбек тили бўйича қўллаб дарсликлар, қўлланмалар, луғатлар тайёрлаш ва чоп этишни тақозо этади.

Мамалятимизда чет эл фуқароларига тил ўргатувчи илмий муассасалар фаолият қўрсатмоқда. Шу ўринда бизнинг марказда ҳам чет эл фуқароларига ўзбек тилини ўргатиш иччил йўлга қўйилган. Узимиз тузган луғат, қўлланма, ўқув дастури ва дарсликнинг 1- ва 2-қисмлари нашр этилди. Чет эл фуқароларига ўзбек тили асосларини ўргатиш, шунингдек танланган иқтисосга оид умумтаълим фанларини ўзбек тилида ўқитиш йўли билан улар Ўзбекистоннинг олий ва ўрта махсус ўқув муассасаларида ўқишга тайёрланмоқда. Чет эл фуқаролари мамлакатимиз халқларининг маданияти ва анъаналари, шунингдек амалдаги Қонунларимиз билан ўзбек тилида таништириб боришмоқда. Марказнинг Самарқанд, Бухоро ва Термиздаги бўлимларида ҳам хорижий фуқаролар ўзбек тилини ўрганиш билан банд. Талабалар орасида Тошкентдаги элчихоналар, фирмалар, қўшма корхоналар ва бошқа хорижий таъшиқотларнинг хизматчилари қўлчилни ташкил қиладди. Марказда ҳар ўқув йилида 15-20 та мамлакатдан 100-150 нафардан хорижий фуқаролар келиб, тахсил олишади. Хозирги кунда бу ерда асосан, АҚШ, Жанубий Корея, Хиндистон, Хитой Халқ Республикаси, Япония ҳамда Урта ва Яқин Шарқ мамлакатларидан келган юздан зиёд талаба тил ўрганапти.

Бизнинг марказ ЮНЕСКОнинг халқро МАПРЭЛ таъшиқотида (бутун жаҳон ўқитувчиларнинг халқро тилларини ўқитиш ташкилоти) аъзо бўлиб қирган. Шу йил марказ ташкил этилганига 10 йил ва Ўзбекистонда хорижий фуқароларга тил ўргатилиб келинаётганига 40 йил тўлди.

Она тилимизни ўқиб келаётган ёш авлод қўз қорачиқдек асрасин, ўз тилимизни ҳеч қачон йўқотмайлик. Ўзбекистон ёшлари ҳам хорижий тилларини ўрганиб, етук мутаассиллар бўлиб етишишсин. Давлатимизда тахсил олаётган чет эл фуқароларини қўриб ҳавас қиламан, бизнинг ёшларимиз ҳам хорижий давлатларнинг нуфузли ўқув юртилариде тахсил олиб, юртимизни бутун дунёга танитишсин дейман.

Шавкат Йўлдошев,

Чет эл фуқароларига тил ўргатиш маркази директори

ДИЛ ОЗОРИ БЎЛМАСИН

Тилни ҳар қим ҳар хил изоҳлайди. Тиббиёт инсон организмни сифатида талқин қилса, филологлар тилшуносликнинг қонунлари билан изоҳлайди. Тил билан фанлар ўқитилади, ўзга тиллар ўзлаштирилади. Умуман олганда, тил муомала воситаси эканини ҳамма билади.

Энди, тил ва дил сўзларига аҳамият беринг. Эътибор берсангиз, оҳангдош бу сўзларда ҳарфлар сони бир хил, боғлиқлиги эса чегара билмас. Ўшбу мушоҳадад тил меъёрлари ва қонунлари ҳақида эмас. Тил қонунларини билиш яхши, шеваларда сўзлаш ҳам бошқа жихат. Аммо ҳар қандай тилда сўзлардан сўзлашув маданияти, одоб-ахлоқдан йироқлашмасак бўлган. Очиги, айрим юртдошларимизнинг сўзлашув маданиятидан ўзлашқилиб кетгани ачинарлидир. Баъзан ўзро сўхбат, телефон орқали сўзлашувлардаги муомалани эшитиб лоқ қолсан. Қайси тилда сўзлашувдан қатъи назар, инсонлар дилига озор бермаслиқ керак. Тасаввур қилинг, бирор фуқаро наҳот истаб бирон-бир идорага борсан, у ерда қўпол муомала билан қарши олмас! Хушмуомалалик, ширин калом ота-боболаримиздан мерос-ку. Ахир халқимизнинг «Яхши гап билан илон инидан, ёмон гап билан пичоқ қинидан чиқади» ёки «Тил — дил қалити» каби мақоллар бежиз айтилмагандир ахир. Ёши уллардан то эндиғина дунёга келган гўдак ҳам яхши муомала ва ширин сўзга муҳтож бўлишини унутмайлик. Тил билан ҳақиқат айтилгандек, ёлгон ҳам айтилади. Айнан тил билан диллар обод бўлиб, яна шу тил билан диллар вайрон бўлади. Шундай экан, бир-биримизга хушмуомалали ва ҳақиқатни сўзлашувчи бўлайлик.

Гули ҚОЖИБОЕВА

Тарихдан маълум, ҳар бир халқда шундай даҳолар туғилмадики, асрлар ўтсада унутилмади. Улар ўз миллати-ю тилини нафақат қўқларга қўқаради, балки, ўз она тилида шўқ сатрлар битиб, ўз халқи тилининг имкониятларини дунёга дoston қиладди. Шеърлати мулқнинг сўлтони Алишер Навоийнинг она тилимизда битган мисралар аллақачон жаҳон адабиётининг дурдонларига айланиб бўлган. Толстой рус тилини қўқларга қўқарган бўлса, Ч.Айтматов дунёга киргиздиган миллат борлигини қўқартиб қўйди. Расул Ҳамзатов авар халқининг дардини қўқлаб, дунёни забт этди.

Шу билан бирга, ҳеч бир даврда тил мавзусидаги муаммолар ўз долзарблигини йўқотмаган. Халқлар она тилини мадҳ этгани ҳолда, бошқа халқларга ўз тилини ўргатиб келган. Бугунги кунда

лардан бири испанлар ўз тилларини жуда ҳурмат қилишини ҳикоя қилиб берди. Унинг айтишича, кўча-кўйда тубхона ёки музейни қаерда жойлашганлигига инглиз тилида сўрасангиз, улар испан тилида жавоб берадилар. Бунинг сабабини ўша ерлик домларлар билинаётганлиги, «Испан тили дунёдаги энг гўзал тил. Бунинг ҳамма билиши

Тил миллат кўзгуси. Дунёда мингдан ортиқ халқ бўлса мингдан ортиқ миллат мавжуд. Биз қўпичча «тил» сўзининг ёнига «она» сўзини қўшиб айтмаймиз. Мақтабга қадам қўйган ўқувчиға энг аввало она тилида «Алифбо» ўқитилиб, ҳарф ўргатилади. Бунда чуқур маъно бор. Ёшлиқда она тилида ўргатилган калом тошга битилган ёзувдек қалбда бир умр муҳрланиб қолади.
Қўпичча кексалар болалиғида ёд олган шеърларни, ўқиган ҳикояларни неча ўн йиллар ўтса-да унутмайди. Бунинг боиси она тилидаги сўзлар сут билан қонга кирганилиғида бўлса ажаб эмас.

МИЛЛАТ КЎЗГУСИ

Америка, Германия, Япония каби ривожланган мамлакатларнинг тил марказлари дунёнинг қўқлаб давлатларида фаолият қўрсатмоқда.

Тил ҳақида ўйлаганимда Расул Ҳамзатов ҳақида Ўзбекистонди радиосида эшитганларим тез-тез ёдимга тушади. Собик Иттифок даврида улуғ шоир Достоннинг узоқ қишлоғидан Францияга хизмат сафарига жўнайдиган бўлибди. Шунда ҳамқишлоғи, кекса бир онахон келиб: «Менинг ўғлим Парижда яшайди. Уни қўриб, менинг саломимни етказ» дея илтимос қилибди.

Расул Ҳамзатов Парижда борганида онанинг илтимосини бажарибди. Ҳамқишлоғини топиб, унга онанинг саломини етказибди. Шоир қишлоғига қайтганида биринчи бўлиб онанинг уйига келиб, унинг илтимосини бажарганини айтибди. Шунда она шоирга бир савол берибди:

— Ўғлим сен билан қайси тилда гаплашасан?

— Француз тилида — дея жавоб берибди шоир. Шунда онахон хонасига қилиб кетибди-ю бир оздан сўнг мотам либосида шоирнинг ёнига чиқибди. «Ўғлим ўлган экан. Мен билмаган эканман» деган экан.

Энди вақтинг ўтишини қарангки, юртимизда «Давлат тили тўғрисида»-ги қонуннинг қабул қилинганига ҳам 15 йил бўлибди. 15 йилни миллатимизнинг узок тарихи билан тақосласак, жуда қисқа давр.

Лекин бундай ўйлаб қарасак, ўзбек тилидаги «Алифбо» китобида ҳарф ўрганган болақай бугун олий маълумотли мутахассис.

Бундан ташқари, бутун минглаб ёшларимиз хорижий давлатларда тахсил олмоқда. Чунки улар ўша давлатларнинг тилларини билладиган ёшларимиздир. Улар билан қанча фарқланса ҳам. Маърифатпарвар шоир Аваз Умар:

Ғайри тилини савй қилинг

билгалли, ёшлар,

Тил воситаси робитани

оламиндир,

деб ўзга тилини билган инсонлар учун дунё ашқларини очик эканлигини ўтган асрдаёқ айтиб ўтган эди.

Ҳар бир халқ ўз тилининг қадрини билиши керак. Яқинда ЎзТБнинг «Ёшлар-каналда» Испанияда тахсил олиб келган Жаҳон тиллар университети

керек» дея эътироф этган эканлар.

Яқин тарихга назар соладиган бўлсак, 1989 йилнинг 21 октябрида «Давлат тили тўғрисида»-ги қонун қабул қилинди. Ўша даврда Собик Иттифокнинг қамқиси хозирги МДХ давлатларининг устида ўйнаб турарди. Ўзини ўзбекман деб ўрган айрим зиёлилар ўша кунларда ҳам икки тиллиликни маъқуллаб қатъа қиқилар қилганини бутун қўпчилиқ яхши эслайди. Лекин миллатнинг фидойи инсонлари ўзбек тилини давлат тили даражасига олиб чиқди.

Конституциямизда «Ўзбекистон Республикаси» деган сўз билан «Ўзбекистон Республикасининг давлат тили» деб ёзиб қўйилди. 1995 йилнинг 21 декабрида «Давлат тили ҳақида»-ги қонун (яъни тахрирда) қабул қилинди.

Ўшбу қонундан сўнг жуда қўллаб ижобий ишлар қилинди. Қўчалар, олий ўқув юртилари, туман, шаҳарларга собик Иттифок давридаги революция «қўйи»ларининг исми ўрнига миллат бахти учун курашган ҳамюртларимизнинг номлари қўйила бошланди.

«Давлат тили тўғрисида»-ги қонуннинг шарафати билан барча ташкилот ва корхоналардаги ҳужжатлар ўзбек тилига юритила бошланди. Бирок, ўша даврдан қолган тилсирани саводсизлик бутун ҳам ўз таъсирини йўқотгани йўқ. Баъзи фуқароларимиз гувоҳнома, паспорт, дипломга фамилияси, исми ва отасининг исмининг саводсизларча ёзилиши оқибатида ачинарли ва кулгили ҳолатларга дуч келмоқда.

Шўро даврида Москвадан, хизмат сафаридадан қайтаётганимда аэропортда ачинарли бир воқеага гувоҳ бўлганман. Чипталарини рўйхатдан ўтказаятган рус қизи бир ҳамюртмизнинг паспортини қўриб, роса қулган. Маълум бўлишча, ўша юртдошларимизнинг исми-шарифи Холтура Ортиқов бўлиб, паспортига «Халтура Артиков» деб ёзилган экан. (Халтура сўзи рус тилида чала-чўлла, яъна маъноларини билдирди.) Исм ва фамилиялардаги рус тилидаги ҳарфлар билан чала-чўлла ёзишлар қўллаб юртдошларимизни чалғитмоқда. Масалан, Юлдашев, Ниязов, Ахунов, Ирма тов каби фамилияларни ҳар кун ичратишмиз мумкин. Ўзбек тилининг қонун қондаларига биноан эса Йўлдошев, Нибёзов, Охунов, Эрматов шаклида ёзилиши керак. Ана шу фамилияларда қишқларга фамилиянгиз нотўғри ёзилган десангиз сиз билан ёқалашиб кетиши таъин.

Юқорида таъкидлаганимиздек, афсуски фуқароларнинг исм-фами-

кан?

Ўрни келганда айтиш лозим, «Давлат тили тўғрисида»-ги қонунга биноан идораларнинг пешлаҳвалари, кўча номлари, савдо, маиший хизмат қўрсатиш шаҳобчалари, широрлар ва рекламалар ўзбек тилида, тўғрироти лотин алифбосида ёзилмоқда. Бирок лотин ёзувида ёзилган бу ишларда ҳам жиҳдий саводсизликларга дуч келамиз. Бу ҳам етмагандек, пойтахт қўчаларини кезсангиз, хорижий тилда ёзилган пешлаҳваларга дуч келасиз. Гоҳида бундай ёзувларни қўрсангиз ўзингизни қаерда турганингизни ҳам унутиб қўясиз.

Мисол учун, Мирзо Улуғбек тумани, Олимлар маҳалласидаги реклама ёзувида ҳар кун қўллаб қишларнинг қўзи тушади. Унда «Вахт улу» (лотин ёзуви), унинг давомида «Торжественные вечера, свадьба, торжество и другие». Бундай рекламалар кимга керак.

Ўзбек тилининг софлиги учун пугур етказадиган нарсалардан яна бири шевалардир. Телевидение ва радионинг бир қўпчиқ қўрсатуви ёки эшитиришини тахсил қилсангиз ўзингиз бунга ғувоҳ бўласиз. Энг ачинарлиси қўрсатув ёки эшитиришини олиб бераётган бошловчининг ўзи соф ўзбек тилида гапира олмади. Уларнинг қўпчилиги Тошкент шеvasида гапиришга ҳаракат қиладди. «Наврўз», «Сезам», «Ёшлар» каналларида бу ҳол яққол сезилмоқда. Эшитиришининг савияси ҳақида гапирмасам ҳам бўлади. Шукурки, хозирча газета ва журналлар шева «касалиғи»дан холи. «Давлат тили тўғрисида»-ги қонуннинг талабига биноан республикамиздаги қўллаб нашрлар лотин ёзувида чоп этилмоқда. «Ўлхан», «Ғуна», «Тонг олдузи» каби болаларнинг севамли нашрлари бир неча йиллардан буён лотин ёзувида нашр қилинмоқда.

Бутун қайси бир идорага борманг ҳодимларнинг лотин ёзувини ўрганаётганига дуч келасиз. Тўғриси, бу ишлар учун давлат ҳазинасидан миллион-миллион сўмлар сарфланмоқда. Буларнинг барчаси «Давлат тили тўғрисида»-ги қонуннинг баҳарлишига қаратилган. Шундай экан ҳар биримиз она тилимиз ривожини учун муносиб ҳиссамизни қўйишимиз керак. Зеро, тил миллат кўзгуси. Шоир айтгандай, тил яшаса — миллат яшайди.

Зайиддин МАМАДАЛИЕВ,
«НУҚУ» муҳбири

FARMON VA LJRO

ИШЛАР ҚАНДАЙ, ОПА-СИНГИЛЛАР?

Маълумки, 2004 йил 25 майда мамлакат президентининг «Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармони эълон қилинган эди. Ушбу фармон асосида Вазирлар Маҳмамаи қабул қилган қарорнинг ижросини таъминлаш мақсадида Республика Хотин прокуратураси органлари томонидан жорий йилнинг ўтган даври мобайнида Куролли кучлар ҳарбий қисм ва муассасаларида текшириш ўтказилди. Бунда асосий эътибор хотин-қизларни ижтимоий-ҳуқуқий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, оналар ва болаларни муҳофаза қилиш, аёлларнинг касбий, жисмоний, интеллектуал савиясини юксалтиришга қаратилди.

Округ ва ҳудудий ҳарбий прокуратуралар ушбу йўналишда ўтказган текширишлар таҳлили шуни кўрсатадики, ҳарбий қисм ва муассасалар қўмондонликлари томонидан меҳнат ва ижтимоий ҳимояга қаратилган қонунчилик ҳамда умумҳарбий низоми-

лар, ички норматив ҳужжатларга риоя қилиб келинган. Бироқ ҳамма жойда ҳам иш кўнгилдагидек деб бўлмайди.

2004 йил сентябр ойда Фаргона харбий прокуратураси Фаргона гарнизонининг уй-жойда фойдаланиш қисмида ўтказган текширишда аниқланишча, ишчи ва хизматчиларнинг йиллик меҳнат таътилига чиқиш жадвали тузилган бўлса-да, Меҳнат кодексининг 133-моддаси талабига зид равишда хизматчи аёллар меҳнат таътилига ўз вақтида чиқмаган, баъзиларига эса 2-3 йилдан буюн меҳнат таътили берилмаган.

Шунингдек, маъмурият томонидан МКнинг 232-моддасига биноан ўн икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ боласи бор аёлларга ҳар йили уч иш кунидан кам бўлмаган муддат билан ҳақ тўланадиган қўшимча таътил берилиши лозим эди. Лекин муассаса ходими М.Худойназорова бу ҳуқуқидан фойдалана олмаган.

МКнинг 228¹-моддасига кўра
уч ёшга тўлмаган фарзанди бор

Бир одам расулуллох (с.а.в.)нинг хуурига кириб: «Ё расулуллох, менинг ахши муомала қилмоғимга ким ҳақиқорқирд?» — деб сўради. Жаноб расулуллох: «**Onang!**» — дебди. У: «Яна ким?» — деб сўради. Жаноб расулуллох: «**Onang!**» — дебди. У: «Яна ким?» — деб сўради. Жаноб расулуллох яна: «**Onang!**» — дебди. У «Яна ким?» деганида жаноб расулуллох бу сафар «**Отанг!**» — деб жавоб қилибди. Бу ҳадисдан шу нарсани билиш мумкинки, барча аҳилиқликлар аввал онга, аёлларга қилиниши керак. Аллоҳга минг шукрлар бўлсинки, мустақилликдан сўнг масъума хотин-қизларимизнинг «хуқуқларини химоя қиладиган қўллаб қонунлар қабул қилинди. Улар бугун мамлакатимизнинг гуллаб-яшнаши учун фан; маданият, санъат, қишлоқ алиги соҳаларида меҳнат қилишмоқда. Мустақиллигимизни кўз қорачиғи асрашдек масъулиятли ишда йигитлар билан бир сафда минглаб хотин-қизларимизнинг ҳам фойлият кўрсатаётгани тахсинга сазовордир. Уларнинг маси ўзига ярашган. Шахдам одимлари юрт келажагига юксак ишончдан далолат. Ишда ҳарбий, уйда меҳрибон она, севимли ёр бўлган хотин-қизларнинг ҳақ-хуқуқлари одам давлатимизни химоясида.

Саидобид ЖЎРАЕВ,
Республика Ҳарбий
прокурорининг ўринбосари

аёллар учун ҳафтасига ўттиз беш соатдан ошмаган қисқартирилган иш куни белгиланиши керак. Аммо хизматчи М.Ермакова бу ҳуқуқидан фойдалана олмаган.

Текширув аяунлари бўйича аниқланган қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш ҳамда келгусида бундай ҳолатларга йўл қўймаслик мақсадида Фарғона гарнизони уй-жойдан фойдаланиш қисми бошлиғи номига тақдимнома киритилган.

Шунингдек, Марказий ҳарбий округ ҳарбий прокуратураси «Н» ва «Н»-ҳарбий қисмларда ҳодимларни ижтимоий-ққтисодий муҳофазалашга ҳаратилган қонунларнинг бажарилиши юзасидан текшириш ўтказди. Аниқланишича, «Н»-ҳарбий қисм командирининг 2004 йил 27 августдаги буйруғи билан хизматчи Д.Маҳмадиева узрли сабабсиз ишга қўйилганлиги учун МҚнинг 181-моддасига зид равишда ойлик маошидан бир қўнлик иш ҳақи ушлаб қўлинган. Текшириш натижасига кўра, ҳарбий прокуратура томонидан ушбу буйрўқни бекор

қилиш мақсадида протест кири-
тилган.

2004 йил сентябр ойида Наманган ҳарбий прокуратураси «Н»-ҳарбий қисмда ўтказган текширувда аниқланишича, қисм командирининг 2004 йил 17 июндаги 134-буйруғи билан хотин-қизлар кенгаши ташкил этилган бўлса-да, бироқ аёлларга пул мукофотлари бериш ва иш вақтини қис-

▼ **TAHLIL**

2002 йил 13 декабрда «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги қонун янги таҳрирда қабул қилинди. Бу қонун фуқароларнинг турли орган ва муассасаларга мурожаат қилишдаги муносабатларни тартибга солишда катта аҳамият касб этаётти. Яқинда радиодан Бош прокуратуранинг бўлим бошлиғи Светлана Ортиқованинг республикамизда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишда Бош прокуратура амалга оширган ишлар ҳақидаги маърузасини эшитиб қолдим. Муаллифини таъқидлашча, шу йилнинг ўтган 6 ойида Бош прокуратурага 12.000 дан зиёд фуқаро мурожаат қилган. Уларнинг икки мингдан кўпроғини Бош прокуратура раҳбарияти ҳамда бошқарма ва бўлим бошликлари қабул қилган.

Эътиборга молик томони шундаки, шикоятчиларнинг арзлари тингилган, аксарияти ўша кунёёқ ихобий ҳал қилинган.

Собиқ Иттифок даврида ҳақиқатини ёзиб юқори ташкилотга мурожаат қилган фуқаролари «ёзувчи» сифатида татыбқ қилишган. Энди эса давлат ортида мурожаат қилган фуқароларнинг ҳақ-хуқуқлари қонун билан ҳимояланади. Чунки, «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги қонуннинг 14-моддасига биноан фуқаро ва унинг оила аъзоларини ўзининг ҳуқуқи, эркинлиги ва манфаатларини рўёбга чиқариш ёки ҳимоя қилиш мақсадида давлат органларига мурожаат этганлиги учун татыбқ қилиш мумкин этилади.

Мустақилликдан сўнг қабул қилинган барча қонунлар моҳиятан бир-бирини тўлдириб боради. Уларнинг барчасида инсоннинг жамиятда эркин ва озод яшаши таъминланади, деган ғоя мўлҳарақдир.

2001 йил 29 августда янги тахрирда қабул қилинган «Прокуратура тўғрисида»-ги қонунда ҳам фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларининг устуворлиги белгилан кўйилди. Шу ўринда бир мисол келтириш жоиз. Ангрен шаҳрида яшовчи фуқаро В. Бейер уй-жойсиз

ИНСОН ШАЪНИ МУКАДДАС

Ўзбекистон мустақиллигининг ўн учинчи йили
хам тарихда ўчмас из қолдириши шубҳасиз.

Утган даврда эришилган ютуқларнинг энг асосийси шуки, инсон жамиятининг гултоғига айланди. Асосий қонунимизда инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликлари қафолатланган. Конституциянинг 43-моддасида: «Давлат фуқароларнинг конституция ва қонуларда мустаҳкамланган ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлайди», — дейилади. Бу Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси қоидаларига жуда мос келади.

қолгани тўғрисида Тошкент вилоят прокуратурасига мурожаат қилган. Ариза ўрганиб чиқилгач, у Оҳангарон шахридаги «Саховат» меҳрибонлик уйига joyлаштирилди. Бундай мисолларни қўлаб келтириш мумкин.

Прокуратура органдари «Фуқароларнинг муносабатлари тўғрисида»ги қонун ижроси устидан назорат самарадорлигини оширишга қатъа эътибор бермоқда. Ўзбекистан текширишлар натижасига кўра 140 та ноқонуний ҳужжатга протест келтирилган. Қонунбузарликларни бартараф этишга қаратилган 371 та таъқиднома қиртилган. 18 та ҳолатда жиноят иши қўзғатилган.

Кейинги пайтларда айрым корхоналар иктисодий жиынчилыкларга дуч келиб, ходимларга маошини ўз вақтида бера олмаганди. Лекин умид билан ишлаган ҳар бир фуқаро маошини вақтида олиши шарт. Қонуннинг талаби ҳам шу. 2004 йилининг 6 ойи давомида фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида 6 млрд. сўмдан ортиқ иш ҳақи ундириб берилган. Судларга ишчиларнинг манфаатини қўзалаб 16,5 млрд. сўмлик 5628 та ариза кiritилган.

Фуқаролар ўз ҳуқуқларини рўйга чиқариш мақсадида ариза, тақлиф ва шикоят билан хоҳлаган идорасига мурожаат қилмоқда. Масалан, фуқаро Н.Исмоилова ва бошқалар Олий Мақлидсин Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилига «Лифткоммуналсервис» МЧЖ раҳбарлари ишчиларга 2003 йилнинг сентябр ойдан буён иш ҳақи бермаётгани ҳақида мурожаат қилди. Тошкент шаҳар прокурату-раси ушбу шикоятни текширганда ундаги вақ-лар тасдиқланди. Қорхона раҳбарлари билан суҳбат ўтказилганда улар молиявий аҳвол оғирлигини рўқат қилишган. Прокуратура фу-қароларнинг манфаатини ҳимоя қилиб, «Лифт-коммуналсервис» МЧЖда тўланмай келаёт-ган 1,4 млн. сўмлик иш ҳақини ундириш бўйича судга даъво аризасини қўйртган.

«Фуқароларнинг муносабатлари тўғрисида»ги қонуннинг 7-моддасига кўра фуқароларнинг давлат органлари, газета-журналлари, телерадио ва бошқа ОАВ таҳририятлари орқали келиб тушган муносабатлари ушбу қонунда назарда тутилган тартиб ва муддатда кўриб чиқишлиги шарт. Бугунги кунда мамлакатимизда 609 та газета, 162 та журнал, 60

га яқин телерадиостанция фаолият кўрсата-
япти. Уларга ҳар куни минглаб юртдошлари-
миз ариза, таклиф ёки шикоят билан муро-
жаат қилади.

Ижодий жамоалар ҳам имкон қадар фуқароларнинг мурожаатларини ижобий ҳал қилиш мақсадида тегишли ташкилотлар билан ҳамкорлик урнатмоқдалар. «Правда востока» газетасининг 16 феврал сонида дўрмон муштариларнинг «Отделение связи... без связи» мақоласи чоқ этилди. Унда Қўйраб туманидаги «Муса Муҳаммедов» ширкат ҳўжалигида телефон тармоғи ишламаётгани танқид қилинди. Газетада мақола чоқ этилгач, «Тошкент почтаси» ОАЖ директори Х.Тоғжиев муаммо ҳал бўлгани ҳақида хабар қўлди. Бундай мисолларни яна қўлаб келтириш мўкин.

— Мен ўзбек халқидан миннатдорман, — дейди Россиянинг Волгоград вилояти Вожакий туманидан «Правда востока» газетасига хат ёзган Раиса Бойко. — Тошкентда туғилиб, умримнинг асосий қисmini у ерда ўтказдим. Кўп йиллик меҳнатим туфайли ўзбекистоннинг «Шуҳрат» медални билан тақдирланганман. Бундан faxрланаман. Меҳмондўз ўзбек халқининг бағрикенглигини ҳеч қачон эсдан чиқармаймиз.

Бу оддий фуқаронинг ОАВга мурожаати. Бундай хатларнинг тарбиявий аҳамияти беқиёс. Уларни «Халқ сўзи», «Народное слово», «Ўзбекистон овози», «Фидокор» каби гезеталарда, барча телерадиоканалларда қўриш ва эшитиш мумкин.

Улугбек АЛИМОВ,
ХУКУКШУНОС

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ҚАРОРИ

Янги тахрирдаги «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Янги тахрирдаги «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонун матбуотда эълон қилинган кундан эътиборан амалга киритилинган.
2. Ўзбекистон Республикаси ҳукумати (Ш.Мирзиёев) ўз қарорларини янги тахрирдаги «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштирсин, вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралар ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив ҳужжатларини қайта қўриб чиқишлари ҳамда бекор қилишларини таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси

З. ХАЛИЛОВ

Тошкент шаҳри,
2004 йил 26 август.

24

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

Фермер хўжалиги тўғрисида (янги тахрири)

«Халқ сўзи» газетасининг
2004 йил 15 октябр сонидан олинди.

Бўлаш чизиғи

Киркиш чизиғи

VI. ЯКУНЛОВЧИ ҚОНДАЛАР

29-модда. Фермер хўжаликларини давлат йўли билан ва бошқа тарзда қўллаб-қувватлаш

Давлат фермер хўжаликларининг ҳуқуқларига риоя этилишини ва қўний манфаатлари ҳимоя қилинишини қароғайлади.

Давлат органлари фермер хўжаликларини ривожлантириш ва мустаҳкамлашга қўмаклашишлари шарт.

Республика ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, шаҳарча, қишлоқ ва овул фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органлари қўний ҳужжатларида белгиланган тартибда:

ишлаб чиқариш ва иқтисодий-маиший аҳамиятта молик объектлари бўлмаган ҳудудда фермер хўжаликлари ташкил этилганда мазкур ҳудудни бирламчи ободонлаштиришни (йўллар, электр узатиш ва алоқа линиялари қўриши, сув билан таъминлашни, газлаштиришни, телефонлаштиришни, радиоллаштиришни, ер тузишни, ерларни мелiorациялашни) амалга оширадиган;

ишлаб чиқариш объектлари ва турар жойларни барпо этишда фермер хўжаликларига ердан қўрсатдилар;

қишлоқ хўжалик экинларининг навли уруғлик ҳамда қўчатлари, органик ва минерал ўғитлар, қишлоқ хўжалик ўсимликларини зараркундалардан, касалликлар ҳамда бегона ўтлардан ҳимоя қилиш воситалари етказиб бериш юзасидан давлат агро-техника хизмати қўрсатиш тизими орқали хизматлар, шунингдек техникавий хизмат қўрсатдилар;

қишлоқ хўжалиги техникаси, асбоб-ускуналар ва

20

ернинг кадастр баҳосидан кам бўлмаслигини таъминлаш мажбуриятини олади. Бу мажбурият ер участкасини ижарага олиш шартномасида мустаҳкамлаб қўйлади.

6-модда. Фермер хўжалигини ташкил этиш тартиби

Фермер хўжалиги шу хўжалик бошлиғи томонидан ташкил этилади, у фермер хўжалигига тегишлича алоҳида мол-мулк ажратиб беради ва уставини тасдиқлайди.

Фермер хўжалиги ташкил этиш учун унинг бошлиғи белгиланган тартибда ер участкасини олиши керак.

7-модда. Фермер хўжалигини давлат рўйхатига олиш

Фермер хўжалиги белгиланган тартибда давлат рўйхатига олинган пайтдан эътиборан ташкил этилган деб ҳисобланади. Фермер хўжалиги ваколатли орган томонидан давлат рўйхатига олинган кундан кейин юридик шахс макрomini олади, банк муассасасида ҳисоб-китоб varaғи ва бошқа ҳил ҳисобварақлар очилса, ўз номи эзилган муҳрга эга бўлишга ҳақли.

Фермер хўжалиги ташкил этишнинг ушбу Қонунда белгиланган тартиби бузилган ёки хўжаликнинг устави қўنىга мувофиқ бўлмаган тақдирда фермер хўжалигини давлат рўйхатига олиш рад этилиши мумкин.

Давлат рўйхатига олиш рад этилганлиги, шунингдек рўйхатга олиш муддатларининг бузилганлиги устидан судга шикоят қилиниши мумкин.

8-модда. Фермер хўжалигининг устави

Фермер хўжалиги устав асосида фаолият қўрсатади.

5

юбориш, қўйиб олиш, бўлиш, ажратиб чиқариш, ўзгартириш) қўний ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

32-модда. Фермер хўжалигини тугатиш асослари

Фермер хўжалиги қўйидаги ҳолларда тугатилади: ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқидан истифодий воз кечилганда;

Фермер хўжалиги банкрот деб топиладганда, шу жумладан моддий-техника ресурслари етказиб берувчилар, иш бажарувчилар ва хизмат қўрсатувчилар билан ҳисоб-китоб мунтазам равишда амалга оширилмаганда;

Фермер хўжалигининг бошлиғи вафот этиб, хўжалик фаолиятини давом эттиришни хоҳловчи меросхўр бўлмаганда;

давлат ва жамият эҳтиёжлари учун ёки ер тўғрисидаги қўний ҳужжатларини бузганлик учун, шу жумладан фермер хўжалиги ер участкасидан белгиланган мақсадда фойдаланмаганда, ҳуқуқан қаршасиз шартномасида назарда тутилмаган қишлоқ хўжалиги экинларини экканда ер участкасини олиб қўйиш зарурати бўлган тақдирда, ер участкасини ижарага олиш шартномаси белгиланган тартибда бекор қилинади.

33-модда. Фермер хўжалигини тугатиш тартиби

Фермер хўжалиги: фермер хўжалиги бошлиғининг қарорига биноан; қўний ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда суднинг қарорига биноан тугатилади.

Фермер хўжалигини тугатиш қўний ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

34-модда. Низоларни ҳал этиш

22

натура тарзида, қўний ҳужжатларида белгиланган энг кам шартдан оз бўлмаган миқдорда белгиланади.

Фермер хўжалиги бошлиғи ва ҳодимлари давлат иқтисодий суғуртасидан ўтказилади. Уларга давлат иқтисодий суғуртаси бўйича нафақалар ва пенсиялар тайинлаш ҳамда тулаш қўний ҳужжатларида белгиланган тартибда ва шартлар асосида амалга оширилади.

24-модда. Махсулотни фермер хўжалиги томонидан реализация қилиш тартиби

Фермер хўжалиги ўзи етиштирилган махсулотни реализация қилиш, шу жумладан давлат эҳтиёжлари учун реализация қилиш мақсадида юридик ва жисмоний шахслар билан хўжалик шартномалари тузиш ҳуқуқига эга. Шартнома мажбуриятлари бузилган тақдирда тарафлар қўний ҳужжатларида ёки шартномада белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

Фермер хўжалиги етиштирилган махсулотнинг экспортга етказиб берилиши қўний ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

25-модда. Фермер хўжаликларининг биргаликдаги фаолияти

Фермер хўжаликлари иқтисодий асосида бирлаштириш, махсулот етиштириш, харид қилиш, уни қайта ишлаш ва сотиш, моддий-техника таъминоти, қўрилиш, техникавий, сув хўжалиги, ветеринария, агроқилим, маслаҳат бериш йўсинидаги ва бошқа хил хизматлар қўрсатиш бўйича уюшмалар ҳамда бошқа бирлашмаларга кириши мумкин.

26-модда. Фермер хўжалигини кредитлаш ва суғурталаш

Фермер хўжалигини ишлаб чиқариш аҳамиятига молик объектлар қўрилиши, асосий ишлаб чиқариш

18

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

Фермер хўжалиги тўғрисида (янги тахрири)

I. УМУМИЙ ҚОНДАЛАР

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади

Ушбу Қонуннинг мақсади фермер хўжаликларининг ташкил этилиши, фаолияти, қайта ташкил этилиши ва тугатилиши соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

2-модда. Фермер хўжалиги тўғрисидаги қўний ҳужжатлари

Фермер хўжалиги тўғрисидаги қўний ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қўний ҳужжатларидан иборатдир.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг фермер хўжалиги тўғрисидаги қўний ҳужжатларида назарда тутилган бўлса, қондалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қондалари қўйланади.

3-модда. Фермер хўжалиги

Фермер хўжалиги ижарага берилган ер участкасидан фойдаланган ҳолда қишлоқ хўжалиги товар ишлаб чиқариши билан шуғулланувчи, мустақил хўжалик юритувчи субъектдир.

4-модда. Фермер хўжалигининг бошлиғи

Фермер хўжалигининг бошлиғи шу хўжаликнинг муассиси – фермердир. Ун саккиз ёшга тулган,

3

ларидан; қишлоқ хўжалиги кооперативларининг (ширкат хўжаликларининг) ҳамда бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ер участкаларидан берилади.

Фермер хўжаликлари қишлоқ хўжалиги кооперативларининг (ширкат хўжаликларининг) ҳамда бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ер участкаларидан берилган ер участкалари уларнинг балансида чиқарилади.

Илмий-тадқиқот муассасалари, олий ўқув юрлари, академик лицейлар, касб-хунар коллежлари ва умумтаълим мактабларининг ерлари, шунингдек суе фонди ерлари фермер хўжаликларига берилиши мумкин эмас.

Ўзбекистон Республикасининг Давлат чегараси, катта ва кичик дарёлар, сув ҳавзалари бўйлаб жойлашган ер участкалари фермер хўжалиги юритиш учун қўний ҳужжатларида белгиланган тартибда берилади. Ўзбекистон Республикасининг Давлат чегараси бўйлаб беш ўз метрли минтақада фаолияти хайвонларни (чорва моллар, паррандалар, мўйналар ва бошқа хайвонларни), бақилар, асалариларни, ҳайвонот боғлари ҳамда виварийларнинг хайвонларини ва бошқа жониворларни) қўйлатиш, ўтлатиш ва боқиб билан боғлиқ бўлган чорвачилик, паррандачилик ҳамда бошқа йўналишдаги фермер хўжаликларига ер участкалари бериш тақиқланади.

11-модда. Фермер хўжаликлари юритиш учун ер участкалари бериш тартиби

Фермер хўжаликлари юритиш учун ер участкалари танлов асосида ижарага эллик қилгача бўлган, лекин ўттиз йилдан кам бўлмаган муддатга берилади. Фермер хўжалиги юритиш учун ер участкасини

7

даромадлар, қўнийларда таққиланмаган бошқа манбалар фермер хўжалигининг мол-мулкни шакллантириш манбалари бўлиши мумкин.

Фермер хўжалиги қўний ҳужжатларида белгиланган тартибда мол-мулкни яратиш, қўйлатириш, олиш, ижарага ёки вақтинча фойдаланишга олиш ҳуқуқига эга.

20-модда. Фермер хўжалигининг маблағлари ва ҳисоб-китоблари

Фермер хўжалиги пул муомаласини юритиш ҳамда пул маблағларини сақлаб туриш учун банк муассасасида ҳисобварақлар очиб ва бу маблағларни еркин тасаруф этиш ҳуқуқига эга. Фермер хўжалигининг ҳисоб-китоб varaғидан маблағларни факат фермер хўжалиги бошлиғининг розилиғи билан ёки суднинг қарорига биноан чиқариш мумкин.

21-модда. Фермер хўжалигининг мол-мулкнинг мерос қилиб қолдириши

Фермер хўжалигининг мол-мулк қўний ҳужжатларида мувофиқ мерос қилиб қолдирилади. Хўжаликда фаолиятни давом эттириётган меросхўрлар меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳнома берилганлигини унинг давлат божни тулашдан озод этилади.

V. ФЕРМЕР ХЎЖАЛИГИ ФАОЛИЯТИНИНГ ТАШКИЛ ЭТИЛИШИ

22-модда. Фермер хўжалигининг ишлаб чиқариш фаолияти

Фермер хўжалиги ўз устасида ва ер участкасини ижарага олиш шартномасида назарда тутилган иқтисодлашувчи мувофиқ фаолияти йўналишларини, ишлаб чиқариш тузилишини ва ҳужжатларини мустақил равишда белгилайди. Фермер хўжалиги қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг қўнийларда таққиланма-

16

лигининг) умумий йиғилиши ҳамда бошқа қишлоқ хўжалиги корхонаси, муассасаси ва ташкилотининг ваколатли органи фермер хўжаликларида берилиши лозим бўлган ер участкаларини ижарачини аниқлаш ҳамда белгиллаш мумкин. Бундай ҳолда фермер хўжалиги ер участкаси ушбу модданин унинг қисмида назарда тутилган тартибда берилади.

Ер участкасини ижарага олиш шартномаси фермер хўжалигининг бошлиғи ва туман ҳокими томонидан имзоланади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) умумий йиғилишининг, бошқа қишлоқ хўжалиги корхонаси, муассасаси ва ташкилотли ваколатли органининг ҳамда туман ҳокимининг ер участкаси бериши рад этиш тўғрисидаги қарорлари устидан, шунингдек ер участкалари бериш (реализация қилиш) масалаларини қўйиб чиқувчи вилот комиссиясининг туман ҳокимининг қарорини тасдиқлаши рад этиш тўғрисидаги қарорлари устидан судга ёки бўйсунув тартибда қўйиш тўғрисидаги қарорларни, мансабдор шахсга шикоят қилиш мумкин.

Фермер хўжалиги юритиш учун ер участкалари олган ва қишлоқ аҳоли пунктида турар жойи бўлган шахсларнинг томоқра ер участкаси сақланиб қолади.

Фермер хўжалигининг ер участкаси чегаралари натурда (жойинг ўзида) ер тузиш хизмати органлари томонидан маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан белгиланади.

12-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкат хўжаликлари) аъзолари томонидан фермер хўжалигини ташкил этиш ҳусусиятлари

Қишлоқ хўжалиги кооперативларининг (ширкат хўжаликлари) таркибидан чиқиб ва фермер хўжа-

9

лаш, унинг унмдорлигини сақлаб қолиш ва ошириш тадбир-чораларини қўриши, бизнес-режада шу мақсад учун маблағлар ажратилишини назарда тутиши; агар ижарага олиш шартномасида бошқа муддат белгиланган бўлмаса, ер участкаси берилган вақтдан эътиборан бир йили ичидан ундан фойдаланишга киришиши;

тузилган контрактация шартномаларига мувофиқ давлат эҳтиёжлари учун қишлоқ хўжалиги махсулоти назарда тутилган ҳажмларда етказиб берилиши таъминлаши;

Ўза ва дон экинларини навлар бўйича жойлаштиришнинг белгиланган талабларига риоя этиши; сув ресурсларидан суддан лимит бўйича фойдаланиш тўғрисидаги шартномага мувофиқ фойдаланиш;

хўжалик ичидаги мелiorатив тармоқни тозаллаб ва таъмирлаб туриши;

ер участкасини сақлаш шартларига ва сервис тўғрисидаги шартларига;

ўз ҳодимлари учун ҳавфсиз меҳнат шaroитларини таъминлаши;

солиқлар, йиғимлар ва бошқа мажбурий тўловларни қўний ҳужжатларида белгиланган тартибда ўз вақтида тулаши;

қишлоқ хўжалиги махсулоти етиштиришда агро-техника талабларига риоя этиши;

қишлоқ хўжалиги ўсимликларининг зараркундалар, касалликлар ва бегона ўтлардан муҳофаза қилинишини таъминлаш шарт.

Қишлоқ хўжалиги экинларида қўний ҳужжатларида мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

18-модда. Фермер хўжалигининг устав

14

фермер хўжалиги бошлиғининг розилиғи билан ўзгартирилиши мумкин.

Фермер хўжалиги бошлиғи вафот этган тақдирда, ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқ қўний ҳужжатларида мувофиқ ижарага олиш шартномасининг амал қилиш муддатига мерос бўйича ўтади.

Ер участкасини ижарага олиш шартномасининг амал қилиш муддати тугатилган кундан кейин фермер хўжалиги ижарага олиш шартномасининг янги муддатга узайтириш ҳуқуқига эга. Фермер хўжалигининг бошлиғи вафот этган тақдирда, ижарага олиш шартномасининг янги муддатга узайтириш ҳуқуқига унинг меросхўри эга бўлади.

Ер участкасини ижарага олиш шартномаси тарафларнинг келишувига биноан, тарафлар келишувга эришмаган тақдирда эса, суд томонидан ўзгартирилиши ёки бекор қилиниши мумкин.

Фермер хўжалиги тугатилган тақдирда, ер участкасини ижарага олиш шартномаси қўний ҳужжатларида белгиланган тартибда бекор қилиниши лозим.

14-модда. Ер участкасидан фойдаланганлик учун туланидан ҳақ

Фермер хўжалиги берилган ер участкасидан фойдаланганлик учун ҳақ маҳаллий бюджетга туланидан ҳар йили ижара ҳақи тариқасида ер участкасининг сифатига, жойлашган ери ва сув билан таъминланганлик даражасига қараб, ернинг кадастр баҳосини инобатга олган ҳолда белгилангандан ягона ер солиғи ставкаси миқдоридан ундирилади.

Давлат рўйхатига олинган пайтдан эътиборан ички йил муддатида фермер хўжалиги ер участкасидан фойдаланганлик учун ҳақ тулашдан озод этилади.

Фермер хўжалиги тегишли лойиҳада назарда

11

Киркиш чизиғи

Бўлаш чизиғи

Киркиш чизиғи

Бўлаш чизиғи

қишлоқ хўжалигида тегишли малака ёки иш тажрибасига эга бўлган шахс фермер бўлиши мумкин.

Бошқа юридик ва jisмоний шахслар билан муносабатларда фермер хўжалиги номидан ана шу хўжалик бошлиғи иш куради.

II. ФЕРМЕР ХЎЖАЛИГИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

5-модда. Фермер хўжалигини ташкил этиш шартлари

Фермер хўжалиги аксарият ҳолларда ортиқча меҳнат ресурслари бўлмаган ерларда ва ҳудудларда ташкил этилади.

Чорвачилик маҳсулоти етиштиришга ихтисослаштирилган фермер хўжалиги камидан 30 шартли бош чорва моли бўлган тақдирда ташкил этилади. Фермер хўжалиги икарага бериладиган ер участкаларининг энг кам ўлчами бир шартли бош чорва молга ҳисоблаганда Андижон, Наманган, Самарқанд, Тошкент, Фарғона ва Хоразм вилоятларидаги суғориладиган ерларда камидан 0,3 гектари, бошқа вилоятлар ва Қорақалпоғистон Республикасидаги суғориладиган ерларда камидан 0,45 гектари, суғорилмайдиган (даллиқлар) ерларда эса камидан 2 гектари ташкил этиди.

Деҳқончилик маҳсулоти етиштиришга ихтисослаштирилган фермер хўжаликлари икарага бериладиган ер участкаларининг энг кам ўлчами пахтачилик ва ғаллачилик учун камидан 10 гектари, бодирчилик, ўсимчилик, сабзавотчилик ва бошқа экинларни етиштириш учун камидан 1 гектари ташкил этиди.

Ер участкалари берилганда фермер хўжалиги ўз зиммасига қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлиги (уч йил учун ўртача йиллик ҳосил ҳисобидан)

4

инвентарларнинг лизинг асосида сотиб олишга қўмаклашадилар;

зотдор чорва моллар ва паррандалар, шунингдек омикта ем сотиб олишда қўмаклашадилар;

фермер хўжаликларининг чорва молларига зооветеринария хизмати кўрсатилиши учун зарур шартлар яратиб берадилар;

фермер хўжаликларида етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотини тайёрлаш ва реализация қилишда қўмаклашадилар;

ноқишлоқ хўжалик йўналишидаги ишлаб чиқаришларни ташкил этаётган фермерларни рағбатлантирадилар;

консалтинг, ахборот йўсинидаги ва бошқа хил хизматлар кўрсатадилар.

Хусусий тадбиркорликни ривожлантириш учун қонун ҳужжатларида назарда тутилган қўлаб-қуватлашнинг бошқа шакллари фермер хўжаликлари ҳам таъбиқ этилади.

30-модда. Фермер хўжалиги фаолиятини текшириш чекланганлиги

Фермер хўжалиги фаолиятини текшириш, давлат ахтиёжлари учун маҳсулот реализация қилиш шартнома мажбуриятлари бажарилмаган ёки ер тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилганлигига далиллар бўлган, шунингдек ягона ер солиғи ўз вақтида тўланмаган ҳолларда, икарага олиш шартномасига мувофиқ икарага берилган ер участкасидан факат белгиланган мақсадда ва оқилона фойдаланиш масалалари бўйича, белгиланган тартибда амалга оширилади.

31-модда. Фермер хўжалигини қайта ташкил этиш

Фермер хўжалигини қайта ташкил этиш (қўшиб

21

олишда фермер хўжалиги ташкил этилаётган жойда яшовчи шахслар устун ҳуқуқдан фойдаланадилар.

Захира ерлардан ёки юридик ва jisмоний шахсларга берилмаган, қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлардан ер участкалари ер участкалари бериш (реализация қилиш) масалаларини кўриб чиқувчи туман комиссияси ўтказган танлов аяқларига кўра туман ҳокимининг қарорига асосан берилади.

Қайта ташкил этилаётган ва тугатилмаган қишлоқ хўжалиги кооперативларининг (ширкат хўжаликларининг) ҳамда бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ер участкалари махсус ташкил этилган комиссия ўтказган танлов аяқларига кўра туман ҳокимининг қарорига асосан берилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативларининг (ширкат хўжаликларининг) ҳамда бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ер участкалари махсус кооперативнинг (ширкат хўжалигининг) ёки корхона, муассаса, ташкилотнинг аъзоларига (ҳодимларига) фермер хўжалиги юритиш учун қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) умумий йиғилиши томонидан, бошқа қишлоқ хўжалиги корхонаси, муассасаси ва ташкилотининг ваколатли органи томонидан ўтказилган танлов аяқларига кўра туман ҳокимининг қарорига асосан берилиши мумкин.

Туман ҳокимининг фермер хўжалиги юритиш учун ер участкаси бериш тўғрисидаги қарори вилоят ҳокими бошлиқ қилдиган ер участкалари бериш (реализация қилиш) масалаларини кўриб чиқувчи вилоят комиссияси томонидан тасдиқланганидан кейин қўлга киради.

Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжа-

8

ган ҳар қандай тури билан, шунингдек қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ва реализация қилиш билан шуғулланишга ҳақли.

Фермер хўжалиги ўзи етиштираётган маҳсулот сифатида оид нормативлар ва стандартларга, экологияга, санитарияга тааллуқли ҳамда қонун ҳужжатларида белгиланган қўйилган бошқа талаблар ва қоидаларга риоя этиши шарт.

Фермер хўжаликларининг хўжалик фаолиятига давлат органлари ҳамда бошқа органлар ва ташкилотлар, шунингдек уларнинг мансабдор шахслари аралашувиغا йўл қўйилмайди.

Давлат органлари ҳамда бошқа органлар ва ташкилотларнинг байроқсизини қарорлари, улар мансабдор шахсларининг ва фуқароларнинг байроқсизини ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) натижасида фермер хўжалигига етказилган зарарлар, шу жумладан бой берилган фойда қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда қилинади.

Фермер хўжалиги ташкил этишдаги фаолиятини белгиланган тартибда амалга оширади.

23-модда. Фермер хўжалигидаги меҳнат

Фермер хўжалиги (иш берувчи) ва унинг ҳодимлари ўртасидаги меҳнатга оид муносабатлар қонун ҳужжатларида мувофиқ меҳнат шартномаси (контракти) билан тартибга солинади.

Фермер хўжалигидаги иш тартиби хўжалик бошлиғи томонидан қонун ҳужжатларида мувофиқ белги-ланади. Фермер хўжалиги ҳодимларининг меҳнат фаолияти ҳисобини олиб бориш хўжалик бошлиғи томонидан ташкил этилади.

Фермер хўжалиги ҳодимларининг меҳнатига ҳақ тўлаш тарафларнинг келишувига кўра пул ҳамда

17

тутилган ерни ўз ҳисобидан ўзлаштириётган даврда ва ер ўзлаштириб бўлинганидан кейин беш йил давомида ерининг махсус ўзлаштирилган қўшимча йил ягона ер солиғи тўлашдан озод қилинади.

15-модда. Сувдан фойдаланиш

Фермер хўжаликлари учун сувдан фойдаланиш лимитлари ваколатли органлар томонидан белги-ланади.

IV. ФЕРМЕР ХЎЖАЛИГИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ, МАЖБУРИЯТЛАРИ ҲАМДА МОЛ-МУЛКИ

16-модда. Фермер хўжалигининг ҳуқуқлари

Фермер хўжалиги қўйидаги ҳуқуқларга эга: берилган ер участкасида ўз уставида назарда тутилган ихтисослашувга ва икарага олиш шартномасига мувофиқ фермер хўжалигининг ишлаб чиқариш фаолиятини ташкил этиш;

ихтисослашувни ҳисобга олган ҳолда ва тузилган контрактация шартномалари асосида қишлоқ хўжалик экинларини жойлаштиришни амалга ошириш;

харид қилинадиган маҳсулотга олдиндан ҳақ тўла-надиган фьючерс контрактлари тузиш;

етиштирилган маҳсулотини, шу жумладан бу маҳсулотни истеъмолчиларга реализация қилиш ҳуқуқини ўз ҳисобига кўра тасарруф этиш;

етиштириётган маҳсулотни, бажараётган ишлари ва кўрсатётган хизматларига нарх белгилаш; электр энергияси, ёқилғи-мойлаш материаллари, минерал ўғитлар, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг қиммий воситалари етказиб берилиши, хизматлар кўрсатилиши юзасидан шартномалар тузиш; тадбиркорлик фаолиятини қонун ҳужжатларида

12

белгиланган тартибда солиқ солинадиган, чекланмаган миқдорда даромад (фойда) олиш;

олган даромадларини (фойдасини), банк муассасасидаги ўзининг ҳисобварақларида бўлган пул маблағларини тасарруф этиш;

акциялар ва бошқа қимматли қорозлар олиш; кредитлар олиш, бошқа юридик ва jisмоний шахсларнинг пул маблағларини ҳамда бошқа мол-мулкни шартнома асосида жалб этиш ҳамда уларни ишлаб чиқаришга ва тақдор ишлаб чиқаришга йўналтириш;

кредитлар олиш учун ўз мол-мулкни, шунингдек ер участкасини икарага олиш ҳуқуқини гаровга қўйиш; кичик ҳамда хусусий корхоналар учун берилган имтиёзлар ва преференцияларнинг барча турларини фойдаланиш;

зарур асбоб-ускуналар, ишлаб чиқариш воситалари ҳамда бошқа мол-мулкни олиш, икарага олиш, бинолар ва иншоотлар қуриш ҳамда уларни таймир-лаш;

ўз ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш учун судга мурожаат этиш.

Фермер хўжалиги қонун ҳужжатларида мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

17-модда. Фермер хўжалигининг мажбуриятлари

Фермер хўжалиги: ер участкасидан қонун ҳужжатларида ва икарага олиш шартномасида кўрсатилган шартлар асосида, белгиланган мақсадда, самарали ва оқилона фойдаланилиши таъминлаш;

экологик талабларга ва атроф муҳитни муҳофаза қилишнинг бошқа қоидаларига риоя этиш;

ер участкасининг мелиоратив ҳолатини яхши-

13

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

«Фермер хўжалиги тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига Ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида

Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 30 апрелда қабул қилинган «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1998 йил, №5-6, 86-модда; 2001 йил, №1-2, 23-модда, №5, 89-модда; 2004 йил, №1-2, 18-модда) ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилиб, унинг янги тахрири тасдиқлансин (ило-ва қилинади).

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2004 йил 26 август.

2

Фермер хўжалигининг намунавий устави Ўзбекистон Республикасини Вазирлар Маҳамаси томонидан тасдиқланади.

9-модда. Фермер хўжалиги уставининг мазмун

Фермер хўжалигининг уставида қўйидагилар кўрсатилиши керак:

фермер хўжалигининг номи;

фермер хўжалиги бошлиғининг фамилияси, исми, отасининг исми ва яшаш жойи;

фермер хўжалигининг жойлашган ери тўғрисидаги маълумотлар ва почта манзили;

фермер хўжалигининг ихтисослашуви ва фаолиятининг асосий турлари;

устав фонднинг миқдори.

Фермер хўжалигининг уставида қонун ҳужжатларида зид бўлмаган бошқа қоидалар ҳам бўлиши мумкин.

III. ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИ ЮРИТИШ УЧУН ЕР УЧАСТКАЛАРИ БЕРИШ. ЕРДАН ВА СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ

10-модда. Фермер хўжаликлари юритиш учун бериладиган ер участкалари

Фермер хўжаликлари юритиш учун ер участкалари:

захира ерлардан;

юридик ва jisмоний шахсларга берилмаган, қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлардан;

қайта ташкил этилаётган ва тугатилмаган қишлоқ хўжалиги кооперативларининг (ширкат хўжаликларининг) ҳамда бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ер участка-

6

Фермер хўжаликларининг ташкил этилиши, фаолияти, қайта ташкил этилиши ва тугатилиши соҳасидаги низоолар қонун ҳужжатларида мувофиқ қилин-лади.

35-модда. Фермер хўжалигининг мажбуриятлари бўйича жавобгарлик

Фермер хўжалиги ўз мажбуриятлари бўйича, шу жумладан тузилган контрактация шартномаларида мувофиқ давлат ахтиёжлари учун қишлоқ хўжалиги маҳсулотини назарда тутилган ҳақларда етказиб бери-лишини таъминлаш бўйича, шунингдек моддий-техника ресурслари етказиб беришнинг ва хизматлар кўрсатилганлиги учун ўз вақтида ҳақ тўлаш бўйича қонун ҳужжатларида кўрсатилган шартномаларга асосан жавоб беради.

Фермер хўжалигининг бошлиғи фермер хўжалигининг мол-мулки етарли бўлмаган тақдирда фермер хўжалигининг мажбуриятлари бўйича ўзига қарашли мол-мулк билан қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда давлат томонидан тўланади.

36-модда. Фермер хўжалиги тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик

Фермер хўжалиги тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганликда айбдор шахслар белгиланган тартиб-да жавобгар бўладилар.

23

воситаларини олиш учун ўзқиммуддатли кредитлаш ҳамда унинг жорий ишлаб чиқариш фаолиятини қисқа муддатли кредитлаш кредит шартномаси асосида амалга оширилади.

Фермер хўжалигини имтиёзли кредитлаш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга ошири-лади.

Фермер хўжалиги ўзига қарашли ва икарага олинган ишлаб чиқариш воситаларининг, қишлоқ хўжалиги экинзорлари ва қўчазорларининг, қўй-йил-лик дов-дархатларининг, етиштирилган маҳсулотининг, хом ашёнинг, материалларнинг йўқотилиши (нобуд бўлиши), кам қилиши ёки шикастланиши хавфини, тадбиркорлик хавфини, шунингдек шартномаларни буйриқлик асосида сўғурта қилдириш ҳамда қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ва шартлар асосида сўғурта товони (сўғурта суммаси) олади.

27-модда. Фермер хўжалигига солиқ солиш

Қонун ҳужжатларида мувофиқ фермер хўжалиги Ўзбекистон Республикасини Давлат бюджетига ва давлат мақсадли жағмағмаларига солиқлар, йиғимлар ҳамда бошқа мажбурий тўловлар тўлайди.

Фермер хўжалигининг фойдаси солиқлар, йи-гимлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўланганидан кейин фермер хўжалиги бошлиғининг тасарруфига ўтади ва унга солиқ солинади.

28-модда. Фермер хўжалиги фаолиятининг натижаларини ҳисобга олиш

Фермер хўжалиги ўз фаолиятининг натижалари-ни ҳисобга олиб боради ҳамда маҳаллий статистика ва солиқ органларида белгиланган тартибда ҳисобот тақдим этади.

19

Фонди

Фермер хўжалигининг устав фонди фермер хўжа-лиги бошлиғи томонидан белгиланади.

Пул, қимматли қорозлар, бинолар, иншоотлар, бошқа мол-мулк ёки пул билан бағдорланадиган мулк-ли ҳуқуқлар фермер хўжалигининг устав фондига қўши-ладиган ҳисса бўлиши мумкин.

Агар фермер хўжалигининг устав фонди шакл-лантирилаётганда фермер хўжалигининг бошлиғи ўз оила аъзоларининг умумий (улгуси ёки биргаликда-ги) мулк ҳисобланган мол-мулкни фермер хўжали-гига топшираётган бўлса, ушбу мол-мулкнинг барча мулкдорларидан нотариал тасдиқланган розилик олиш талаб этилади.

Фермер хўжалигининг устав фондини қўлайти-риш ва қайта қилиш фермер хўжалиги бошлиғининг қарорига кўра фермер хўжалиги уставига ўзгартиш-лар киритиш йўли билан амалга оширилади.

19-модда. Фермер хўжалигининг мулк ҳуқуқи

Фермер хўжалигининг мулк ҳуқуқи давлат ҳимоясидadır.

Бинолар, иншоотлар, қишлоқ хўжалиги экинзор-лари ва қўчазорлари, дов-дархатлар, чорва моллар, паррандаларга, етиштирилган маҳсулотига, қишлоқ хўжалик техникаси, инвентар, асбоб-ускуналар, транспорт воситалари, пул маблағлари, интеллекту-ал мулк объектларига, шунингдек фермер хўжалиги-нинг балансидаги бошқа мол-мулкка бўлган мулк ҳуқуқ фермер хўжалигига қарашлидир.

Фермер хўжалиги бошлиғининг пул ва моддий маблағлари, товарларни реализация қилишдан (иш-лар бажаришдан, хизматлар кўрсатишдан) олинган даромадлар (фойда), қимматли қорозлардан келган

15

▼ JINoyATGA JAZO MUQARRAR

Тугилиб ўсган шаҳри — Андижонни танимади. Кенг, равон кўчалар, кўркам иморатлар, ранго-ранг машиналар, очик чехрели одамларнинг ҳазил-муйиба сўзлари... бари-бари энди унга бегона. Кучоқ очиб қарши оладиган на бирон бир дўсту биродари, на қариндош-уруғи бор. Биринчи бор Наманганда «иш кўрсатиб», тўрт йиллик жазони ўтаб қайтганида «беайб парвардигор, бир адашди-да, энди йўлни топиб кетар», деб таниш-билишлари, оғайнилари келиб, ҳол-аҳвол сўрашганди. Яна қаторга қўшилишига имкон яратишганди. Хотинининг кўзларида таънадан эмас, соғинч туйғуларини ҳис этганди. Тўрт йил «бева» қилиб, ҳиёнат кўчасига кирган бўлса-чи? Кир кўнглидан кир ҳаёллар ўтиб, кўзларида меҳр ўрнига қаҳр ўқунлади. Хотини сездди буни, ёш думалаётган кўзларини ерга тикди. Унинг аламзада дили юмшади, бироқ кўнлар ўтиб, яна шубҳа-ғумон ичини кемирди. Яна ичкиликка, ароққа ружۇ қўйди. Оқибат, бир бегуноқ кишининг умрига зомин бўлди...

Ота-онаси, ака-сингиллари жигар экан, унинг кўксидан итаришмади. Тагин хонадонларининг тўридан жой беришди. Иккинчи бор панжара ортида, афсус-надоматда ўтказган йиллари тавбасига таяниб, ҳақ йўлни танлагандир, дея умид қилишди. Бироқ афсуслик аввалги меҳр-оқибат ўрнини ётсираш эгаллаб улгурганди. Ҳамидулла паспорт столига бориб, рўйхатга турган ота уйда да, бир неча кундан бери ётиб юрган қариндошларининг уйларида ҳам ўзини бегона, қақирилмаган меҳмондай ҳис қиларди. Ўз уйи, хотини, болаларининг қадри ўтар, аламини ичкиликдан ола бошлади. Дуч келган ишни қилар, хонадонларда уй қуриб ё таъмирлаб, ишлаб топган пулгач ароқ олиб ичиб, ўзича кўнглини ёзарди. Биронта қорхонада, доимий иш жойида, кўпчилик орасида ишлашга тоби йўқ эди.

Кундузи сандироклаб, кечкурун дуч келган жойда ётиб юрган кезлари таниши Володяни учратиб қолди. Қаҳвахонага

▼ AFSUS

Қадимий ҳикматда шундай пурмаъно сўзлар бор: «Ҳасад аслида ҳимматнинг пастлигидан ва таъбнинг ҳасислигидан вужудга келури, булар жоҳиллик натижасида юзага чиқади. Ҳасад ақлнинг нуқсонли эканлигига равшан далилдир». Ҳа, ҳасад балоси шундай бир хасталикки, унга мубтало бўлганлардан Яратганининг ўзи асрасин!

— Хусан ака, бўлганингиз шуми?! Шунча кундан бери оғзингизни пойлайман, бирон маъноли фикр чиқармаккан, деб. Нима бўлди, ўзи? Бир ҳамлага чидамсиз экансиз-ку, нима қилардингиз мени ҳам ўзингизга эргаштириб?! Бир аёлга бас келолмадинглар деб кўпчилик ҳамқишлоқлар устимиздан кулаётми!

— Нима қил дейсан, ука? Аслида бу ишмиз билан бирон муродга етолмаслигимиз кўндек равшан эди. Бекорга жанжал чиқарган эканмиз. Ахир, янгам акамизнинг никоҳиди хотини эди. Қизчаси ҳам жигаримиз. Тўғриси-чи, сенинг гиж-гижларига тўғрида уйиб хато қилдим. Ҳамқишлоқлар, қариндошлар орасида юрмаллик қолдик, — ўзини оқламоқчи бўлди Хусан. — Йўқ, — деди ука бўлимиш

У остона хатлаб ўтди-ю, ортидан қамоқхона эшиклари беркилди. Мана, яна эркин қуш. Оиласи бағрига ўчади. Болаларининг дийдорига тўяди. Бироқ... Бир оз ёришган кўнгли яна булутли осмон каби қорайди. «Кимнинг кўзи учиб турибди сенга?» сўроқлари ички бир овоз. Хотининг ажрашган, уй-жойни сотиб, болаларини ота-онасиникига олиб кетган бўлса! Сабр қилмади, қамоқдан чиқишининг кўтишга ярамади. Алвасти, мегажин! Шошма-чи, хўш, уни айби нима? Айб ўзингда! Сен билан ёруғлик кўрдими? Икки мартадан камалиб, умрининг ярми турмада ўтган бўлса. Пешонангга «қотил» тамғасини ёпиштириб олган бўлсанг... Ҳа, бир томондан тўғри ҳам қилди. «Қотилнинг хотини» деган маълумотдан қўтилди.

ЮРАККА САНЧИЛГАН ТИГ

кириб, «юзта-юзта»дан отишди, ҳасратлашишди. Иккаласининг юлдузи юлдузига мос тушди. Владимир Абдуллаев ҳам аламзада, икки марта судланиб, жазони ўтаб келганди. Бир неча йил Россия шаҳарларида ризқини териб юрди. Мусофирликда бири икки бўлмай, ахирги қизини қоралаб, Андижонга қайтди. Қизи Искрина йигирма саккиз ёшга кирган, бир боласи билан эрдан ажраган эди. Охирги тўрт-беш йилдан буён бир пайвандчи йигит билан никоҳдан ўтмай, эру хотиндай яшаб келишди. Уйлари шаҳарнинг 5-кичиқ даҳасидаги кўп қаватли турар жой биносиди. Дадасига ҳам уйдан жой берган.

— Куёвимиз бўлмиш Алиқ спорт иншооти қурилишида пайвандчи, — сўзида давом этди Володя ака.

— Танийман уни, мен ҳам бир ойча ишлаб, чиқиб кетганман, — деди Ҳамидулла, — Улфат йигит! — Ҳозир қаердасан, нима иш қилаясан?

— Девор ураман, сувайман, оқлайман, нима тўғри келса, шу. Аммо, алам қиладигани тугилиб ўсган шаҳримда бошпанам йўқ! Мусофирликни бошидан

кечирган Володя кўнгилчанлик қилди.

— Юр, бизникида тураверасан!

Ҳамидулла йўл-йўлакай битта «яримта»ни кўлтиклади. Алиқ эски таниш бўлганлиги учун бирга туришига монелик қилмади. Искрина дарров дастурхон тузади. Ўзи ҳам ўтириб ароқ ичди.

Эрталаб Володя ака Ҳамидуллани туртиб уйғотди:

— Юр, битта заказ бор, бирга ишлаб келамиз...

Орадан тўрт-беш кун ўтгач, Володя «ошининг ҳалоллаб қўй» деган мазмунда гап қилди.

— Қизимни уйини, шу уйни ремонт қилиб берасан. Квартира ҳақи эвазига.

«Ҳа туллак чол, текин уста керак экан-да, айтдим-а, нега меҳрибончилик қилиб қолдинг деб». Ҳамидулла ичиди гижинса-да, «бўпти» дея ишга киришди. Тушлик пайти Искрина дўкандан битта «яримта» олиб келди. Учаласи ароқни бўлиб ичишди. Шундан сўнг Володя билан қизи ухлаб кунни кеч қилишди. Кечки пайт Искрина яна дўконга чиқиб, икки шиша ароқ кўтариб келди. Алиқ негадир шу кун ишдан қайтмасини йўқотганини алоҳида таъкидлаб, талаш бўлган уй-жойни марҳум Ориф Ҳайитовнинг турмуш ўртоғи Раъно Ражабова номига хатлаб, қонунийлаштириб берди.

Суд мажлиси тугагач, барча қатнашчилар ўз манзилига йўл олди. Янга билан отадан бевақат етим қолган Шалолла машмаша-

сини йўқотганини алоҳида таъкидлаб, талаш бўлган уй-жойни марҳум Ориф Ҳайитовнинг турмуш ўртоғи Раъно Ражабова номига хатлаб, қонунийлаштириб берди.

Суд мажлиси тугагач, барча қатнашчилар ўз манзилига йўл олди. Янга билан отадан бевақат етим қолган Шалолла машмаша-сини йўқотганини алоҳида таъкидлаб, талаш бўлган уй-жойни марҳум Ориф Ҳайитовнинг турмуш ўртоғи Раъно Ражабова номига хатлаб, қонунийлаштириб берди.

Суд мажлиси тугагач, барча қатнашчилар ўз манзилига йўл олди. Янга билан отадан бевақат етим қолган Шалолла машмаша-сини йўқотганини алоҳида таъкидлаб, талаш бўлган уй-жойни марҳум Ориф Ҳайитовнинг турмуш ўртоғи Раъно Ражабова номига хатлаб, қонунийлаштириб берди.

Суд мажлиси тугагач, барча қатнашчилар ўз манзилига йўл олди. Янга билан отадан бевақат етим қолган Шалолла машмаша-сини йўқотганини алоҳида таъкидлаб, талаш бўлган уй-жойни марҳум Ориф Ҳайитовнинг турмуш ўртоғи Раъно Ражабова номига хатлаб, қонунийлаштириб берди.

ди. Учаласи улфатчилик қилиб ўтирганларида кайфлари ошиб, гап чувалашди.

— Менга қара, сенинг ўринида-чи аллақачон битта хонани битказган бўлардим, — деб қолди тўсатдан Володя, — Сендақа текинтомоқларнинг қўлидан ҳеч нарса келмайди.

Кайфи ошиб қолган Ҳамидулла, чолнинг гапига яраша жавоб қайтарди. Девор ёнида уймалашаётган қария қўлига илинган нарсани унга қарата отиб юборди. Унга чап берган Ҳамидулла стол устида ётган пичоқни олди-да, шахд билан борди-ю Володянинг кураги остига, кўксига уч марта санчди. Бу ҳолдан даҳшатга тушган Искрина «дод», дея кўчага югурди.

Уйга милиция ходимлари кириб келишганида Володя деворга тиралганча юрагини чангаллаб ўтираркан, арағ нафас оларди. Панжалари орасидан қон сизиб оқарди. Деразадан пичоқни иргитиб юборишга улгурган, кайфи тарқаб, кўзи мошдек очилган Ҳамидулла «пичоқ билан ўзи ташланди, қўлини қайирганимда, кўкрагига санчилди» деб гудранганга ўзини оқлай бошлади.

Ака-ука янгаларининг вужудига ҳар пичоқ урганларида ана шу сўзларни қайта-қайта такрорлаб, тананинг соғ жойини қолдиришмади ҳисоб. Энг аянчлиси, бу ёвузлик аёлнинг қизчасини кўз ўнгига содир бўлди.

Кўз очиб юмгунча рўй берган жиноят ҳозиргина суд залидан чиқиб келаётган бошқа қатнаш-

Юрагига санчилган тиг натижасида Владимир Абдуллаев касалхонада вафот этди.

Дастлабки тергов Ҳамидулла Ураимовга қўйган айб суд жараёнида тўлиқ ўз исботини топди. Ўта оғир жиноятга қўл урган қотил йигирма йилга озодликдан маҳрум этилди.

Ушбу жиноятни келтириб чиқарган сабабларни таҳлил қилганимизда, шу нарса аён бўлдики, аввало, шахар кўнликма маркази жазони ўтаб келган Ҳ.Ураимовни квотали иш жойи билан таъминлаш чорасини кўрмаган. Ўз навбатида шахар ИИБ профилактика ишлари ноэрилари, шунигдек, судланувчининг доимий яшаш жойи бўйича ҳудуд ноэри яшаш тарзи, юриш-туришни назорат қилиб боришмаган. Оқибатда эса, ўз ҳолига ташлаб қўйилган шахс қўлида яна бир киши қурбон бўлди. Андижон шаҳар ИИБга қиритилган тақдимома атрофлича муҳокама қилиниб, юқоридаги каби жиноятларнинг олдини олиш чора-тадбирлари белгиланди.

А.ҚУРОНБОВ,

Андижон вилоят прокурорининг ўринбосари

тўлақонли ҳақли эди. Қолаверса, фарзанди отасининг ҳақиқий меросхўри-ку. Уларни яшаб турган иссиқ жойларидан қувиб чиқариш на шаъриятга ва на қонунга мос келмади.

Нахотки қишлоқдошлари ёки яқинлари орасидан уларни муросага келтирадиган бирор кимса топилмаган бўлса? Агар бўлганида бу фожеа содир этилмасиди?! Сўнгги пайтларда қариндошлар ўртасидан меҳр-оқибатнинг кўтарилиб кетаётганини шундан ҳам билса бўлади.

Хусан ва Зариф Ҳайитовларнинг ўзларига тегишли уй-жойлари бор бўлиб, қўшимча ҳовлига муҳтож эмасдилар. Бироқ, ҳасадгўйлик, оқуғулик уларни мудҳиш жиноятга бошлади. Мол-мулкка, уй-жойга эгалик қилиш умидида улар бир ожазага тиг қўтаришгача бориб етидилар. Дарвоқе, бу ака-укаларнинг ҳар иккаласи ҳам турмушдан ажралишган эди. Уларнинг бу ўйсинда рўзгорларини пароканда қилганликларининг ўзиёқ уларнинг асл башарасини кўрсатиб бермади-микан?!

Соҳибжамол АМИНОВА, журналист

БОЙЛИК ВАСВАСАСИ

Зарифбой қатъий қилиб. — Ишқални бошладингизми, охирига етмай қайтиш йўқ. Йигит сўзидан қайтмас, деганлар. Ахир сиз ҳам йигитсиз-ку?!

Ақсининг жавоб қайтармаганлигини ризолик аломати дея тушунган Зариф шум ниятни дилига тугганча тонг оттирди.

Эртаси куни ака-ука билан янганнинг уй-жой талашши масаласи судда қўрилиб, барчаси қонуний ҳал этилди. Одил судлов ҳайати даъвогар аёлнинг — эридан бева қолгани, қарамоғида воёга етмаган боласи борлиги, бунинг устига боқувчи-

лардан қутулишганига шукрона айтишса, куруқ қўл билан қолган ака-укаларнинг алами авж олди. Муштларини янада қаттиқроқ туғишди.

— Эй, Оллоҳ. Барча ур-тўлополлардан қутулганим рост бўлсин-да, — дея қизчасини етаклаб кетаётган Раъно таҳликали овоздан чўчиб тушди.

— Тўхта, «шантаж»! Акамни-ку единг. Энди мол-мулкка ҳам эгалик қилмоқчимсан? Йўқ, сен мегажинга уй турмидан жой бериб қўядиган аҳмоқмасмиз. Мана сенга уй-жой, мана сенга мол-дунё!

чиларни ҳам шошириб қўйди. Ҳеч ким ўртага тушолмади. Қуюшқондан чиқиб, ваҳшийлашган ака-укалар тўрт пахса деворли уй-жой учун бир инсоннинг умрига зомин бўлишди. Отасидан эрта ажралган қизни она меҳридан ҳам мосуво қилишди.

Шу ўринда қуйидаги мулоҳазани айтиб ўтишни ўринли, деб билардим. О.Ҳайитов хасталини оламдан ўтган. Демакки, ундан қолган уй-жойга биринчи даъвогар хотини ҳисобланган. Шундай экан, ўзига тегишли бўлган бу уйда яшашга Р.Ражабова

GAZETAMIZ MENMONI

— Кураш федерациясининг бугунги фаолияти билан қисқача таништираман.

— Федерациянинг фаолияти билан таништиришдан аввал, бу спорт тури ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман. Кураш миллий мизининг миллий спорт тури сифатида асрлардан асрларга ўтиб, ота-боболаримиздан бизга мерос бўлиб келмоқда. Тўя сайларда томоша сифатида тушиб келинган кураш мустақиллик туфайли спорт тури сифатида қайта тикланиб, бугунги кунда жаҳонга юз тутмоқда. Энди фаолиятимизга тўхталадиган бўлсам, федерациямиз 1999 йилда ташкил этилган бўлиб, Республика кураш миллий федерациясининг бир бўлими ҳисобланади. Бугунга келиб Тошкент шаҳридан кўплаб полвонлар етишиб чиқмоқда. Кўплаб Олий ўқув юрлари, коллеж ва мактабларда кураш секциялари очилган бўлиб, у ерларда малакали мураббийлар ёшларга кураш сирларини ўргатмоқдалар. Жумладан, бугунги кунда Сағбон маҳалласидаги 139-сонли мактаб ўрнида қад ростлаган муҳташам кураш мажмуасида 100 нафардан зиёд йигит-қиз кураш сирлари билан танишмоқдалар. Юнусобод туманига қарашли 240-сонли мактабда ҳам ана шундай кураш секциялари ишлаб турибди. Яқинда шахримиз кураш ишқибозлари яна бир қувончли ҳолга гувоҳ бўдилар. Шу йилнинг 1 сентябрыда С.Раҳимов туманининг Сағбон маҳалласида Тошкент шаҳар ҳокимиятининг ташаббуси билан барпо этилган федерациянинг янги зали очилиб, фойдаланишга топширилди. Бундай кураш секцияларининг сони кундан кунга ошиб бормоқда. Биз ёшларга кураш билан бир қаторда полвонлик одоби, катталарни ҳурмат, кичикларни иззаат қилиш, ватанга муҳаббат туғулари ҳам ўргатиб борамиз. Чунки полвонларнинг олижаноб, мард бўлмоғи боболардан бизга меросдир. Полвонлар нафақат жисмонан кучли, балки маънавий баркамол бўлмоғлари ҳам зарур.

— Мамлакатимизда курашнинг қандай турлари ривожланяпти?

— Азалдан маълумки, мамлакатимиздаги миллий курашнинг икки усули мавжуд. Илгари «бухороча» ва «фарғонача» деб аталиб келинган бу кураш усуллари, ҳозир «кураш» ва «белбоғ-кураш» дея ном олган. Кураш мамлакатимизнинг жанубий вилоятларида, белбоғли кураш эса асосан Фарғона водийсида кенг тарқалган. Ҳозирги кунда спортнинг ўзига хос бу тури жаҳон микёсига чиқди ва дунё халқлари уни севиб ўрганмоқдалар. Белбоғли кураш эса курашнинг ортдан аста-секинлик билан бошқа халқларга ҳам тарғиб этиб келинмоқда. Шу ўринда бир нарсани айтиб ўтсам, Октябр ойининг сўнгги кунлари Шахрисабзда ёшлар ўртасида 3-жаҳон биринчилиги ва Президент соврини учун Амир Темури хотирасига бағишланган халқаро турнир бўлиб ўтди. Шу мусобақалар доирасида белбоғли кураш бўйича ҳам биринчи жаҳон чемпионатини ўтказиш режалаштирилди. Бу кураш турлари миллиятимизга хос яқка кураш турларидир. Бундан ташқари, юртимизда эркин ва юнор-рум курашлари ҳам ривожланиб келмоқда.

— Давлатимиз томонидан

қабул қилинаётган соҳага доир қонунлар қай даражада ижро этилмоқда?

— Ҳақиқатан ҳам давлатимиз томонидан спортни, шунингдек болалар спортини ривожлантиришга катта эътибор берилмоқда. Ҳеч бир давлатда бундай ҳолни кузатиш мумкин эмас. Албатта, бундан кўзланган асосий мақсад ёш авлодни соғломлаштириш, уларни баркамол этиб тарбиялаш деб би-

тартибот органларининг ходимлари билан яна бир қатор тадбирларни ўтказиш режалаштирилган.

— Инсоннинг жисмоний ва маънавий камолотини қандай изоҳлайсиз?

— Халқимизда «Соғ танда — соғлом ақл» деган мақол бор.

БИЗНИ ЖАҲОН ТАНИСИНИ

ТОШКЕНТ ШАҲАР КУРАШ

ФЕДЕРАЦИЯСИ ИЖРОЧИ

ДИРЕКТОРИ КАҲРАМОН

НАФАСОВ БИЛАН СУХБАТ

ламан. Биз ҳам ўз фаолиятимиздан келиб чиқиб, нафақат мактабларда, балки болалар боғчаларида ҳам кураш тўғрисидаги ташкил этиш учун шахримиздаги қатор боғчалар билан ҳамкорликда иш олиб бораёмиз. Бу мақсадда «Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси»нинг тузилиши аини муддао бўлди десак муболага бўлмас.

— Ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларининг кураш билан шуғулланиши ҳақидаги фикрингиз?

— Менинг назаримда, ҳуқуқ-тартибот ходимларининг олдида қўйилган энг биринчи талаблардан бири бу жисмонан бақувват бўлиш деб ҳисоблайман. Маънавий ва жисмоний баркамол бўлган ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларининг иш ривожига юксак даражада бўлади.

Тарихга назар ташлар эканмиз, машҳур саркардалар, давлат арбоблари аскарларнинг соғлом, тектик, ҳушёр ва ҳар жиҳатдан баркамол бўлишлари учун бошқа спорт турлари қатори курашдан кенг фойдаланганлар. Кураш билан шуғулланган киши жисмонан бақувват, алп қоматли бўлади. Ҳуқуқ-тартибот ходимларининг айнан шундай хусусиятларга эга бўлиши афродагиларга ўз таъсирини ўтказиши табиий. Кураш усулларида ўзини-ўзи қимбат қилиш, рақибни маҳв этиш усуллари ҳам муҳим ҳисобланган. Айнан шу маънода биз доимий тарзда ҳуқуқ-тартибот ходимлари ўртасида кураш мусобақаларини ўтказиб келимоқдамиз. Мана яқиндагина Умумармия ўйинлари дастурида ҳам кураш мусобақалари бўлиб ўтди. Насиб қилса, ҳуқуқ-

Бу жуда кенг маънога эга. Агар юртимизда яшаб ўтган улғу алло-маларнинг бу борада битиб кетган ҳикматли галларига назар ташласак, бунга яна бир бор ишонч ҳосил қиламиз. Абу Али Ибн Сино, Абу Наср Фаробий, Алишер Навоий ва бошқа улғу зотлар инсон жисмоний ва маънавий жиҳатдан

панду насиҳатларига амал қилиш ҳам анъана сифатида авлоддан-авлодга ўтиб келган. Сизу биз яхши кўриб шеърларини ўқиган Пахлавон Маҳмуд бунга бир мисол бўла олади. У киши зўр пахлавон бўлиши билан бирга маънавий буюк шахс ҳам бўлганлар. Бундай мисолларни жуда кўплаб келтириш мумкин.

— Афинада бўлиб ўтган жаҳон олимпиадаси ҳақидаги таассуротингиз... Ўзбек курашнинг олимпиада дастурига киритиш бўйича қандай ишлар қилинаёпти?

— Барча юртдошларимиз қатори мен ҳам Афинада бўлиб ўтган Олимпиада ўйинларини телевизор орқали кузатиб бордим. Ҳақиқатан, жуда катта спорт байрами бўлиб ўтди. Дунёнинг 202 давлати спортчиларини бир жойга қамати шундай нуфузли мусобақалар йиғиши мумкин. Айниқса, Ватанимиз спортчиларининг қишқиларини интизорлик билан кутдим. Менимча бундай интизорлик ҳар бир ўзбек қалбидан кечган бўлса ажаб эмас. Албатта, кўпгина спортчиларимиз ўз имкониятларидан фойдалана олишмади. Аммо курашчиларимиз томонидан қўлга киритилган медаллар шодаси Ватанимиз обрўсини янада оширди. Шунингдек, боксчиларимиз ҳам Ўзбекистонда кучли боксчилар борлигини

жаҳонга яна бир бор намоён этишди. Энди курашнинг Олимпиада ўйинлари қаторига киритиш масаласига келсак, бу анча мураккаб жараён ва бир қатор критерияларга эга. Бу жараён босқичма-босқич амалга ошади. Бунинг учун йиллар талаб этилиши мумкин. Курашнинг дунёга чиққанига эндиgina олти йил бўлди. Ҳозирги кунда халқаро кураш қонда бор экан, миллий курашимиз албатта Олимпиада сафига кирди.

— Ютуқлар бор жойда камчиликлар бўлиши табиий. Кураш федерацияси қандай ютуқ ва камчиликларга эга?

— Албатта, иш бор жойда камчиликлар ҳам мавжуд бўлади. Мен федерацияда эндиgina иш бошладим. Хали шаҳар микёсида жуда кўп ишларни амалга ошириш зарур деб биламан. Шаҳарнинг кўп мактабларида кураш бўйича мутахассислар хали йўқ, болалар курашнинг билмайдилар ҳам. Кураш бу миллиятнинг спорт бўлиб, миллат эса бу спорт турини беш қўлдек билиши керак. Шаҳарда эса қўл билан санарлигина кураш заллари бор. Бунинг учун биринчи галда, хусусий клубларни қўлайтириш керак. Улар ўртасида мунтазам мусобақалар ташкил этиш зарур. Шундагина соғлом рақобат юзага келади. Рақобат бўлган жойда спорт ривожланиши мумкин.

Хулоса ўрнида тилагим, юртдошларимиз миллий спорт турлари билан шуғулланиб туришса, ёмон бўлмасди. Жаҳонга чиқмасалар ҳам ҳеч бўлмаганда соғлом бўладилар-ку!

Гули ҲОЖИБОЕВА
суҳбатлашди

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин!

Тошкент шаҳар прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК бошқармаси жамоаси бошқарма бошлиғи Иноят Шукуровга падари бузруквори **РАҲМАТУЛЛА ОТАНИНГ** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Андижон вилоят прокуратураси жамоаси прокуратуранинг бўлим бошлиғи Акмалжон Каримовга падари бузруквори **ШАВКАТ ОТАНИНГ** вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Тошкент шаҳар прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК бошқармаси жамоаси Мирзо Улуғбек туман прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК бўлими бошлиғи Алишер Тоҳиевга падари бузруквори **ЭРКИН ОТАНИНГ** вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

HUQUQ
yuridik gazeta

Ta'sischi:
**O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi**

Bosh muharrir:

Abdullolliq ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Bahrididdin VALIYEV, Azimjon ERGASHEV,
Jahongir SHAROFBOYEV (Bosh muharrir
o'rinbosari vazifasini bajaruvchi), G'afurjon
ALIMOV (mas'ul kotib vazifasini bajaruvchi),
Lola SHOMURODOVA, Hasan INOYATOV,
Muxtor SHODMONOV

Tahririyat manzili:

Toshkent shahri, Yahyo
G'ulomov ko'chasi, 66.

Telefon: 133-82-34,
133-64-72.

E-mail: info@huquq.uz.
Faks: 133-64-85, 133-10-53.

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va
suratlar egalariга qaytarilmaydi.
Mualliflarning fikrlari tahririyat
fikridan farqlanishi mumkin.
Nashrimizdan ko'chirib bosilganda
«HUQUQ»dan olinganligi ko'rsatilib
shart. Tijorat ahamiyatiga
molik materiallar ** belgisi ostida
chop etiladi.

Buyurtma № — 1166. 10890 nusxada chop etildi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.
Nabatchi muharriri: Z.MAMADALIEV
Nabatchi: A.MUSTAFOYEVVA

Gazeta «Sharq» NMK bosmaxonasida ofset
usulida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent
shahar, Buyuk Taron ko'chasi, 41.

Gazeta
haftaning
chorshanba
kunlari
chiqadi.

Sotuvda
erkin narxda